

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

الحق
علیه
الصلوة
والسلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

روز شمار
تاریخ اسلام
از آغاز بعثت
پیامبر اکرم (ص)
تا سال ۱۳۲
هجری

ترجمه و
مقدمه: محمد صالح

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روزشمار تاریخ اسلام از آغاز بعثت پیامبر اکرم (ص) تا سال ۱۳۲ هجری

نویسنده:

محمد سالمی تبار

ناشر چاپی:

انتشارات خوزستان

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۱	روزشمار تاریخ اسلام از آغاز بعثت پیامبر اکرم (ص) تا سال ۱۳۲ هجری
۱۱	مشخصات کتاب
۱۱	اشاره
۱۶	فهرست
۲۸	مقدمه
۲۹	سال اول بعثت
۲۹	سال سوم بعثت
۲۹	سال چهارم بعثت
۳۰	سال پنجم بعثت
۳۰	سال هفتم بعثت
۳۰	سال دهم بعثت
۳۱	سال یازدهم بعثت
۳۱	سال دوازدهم بعثت
۳۱	سال سیزدهم بعثت
۳۲	سال چهاردهم بعثت
۳۳	سال ۱ هجری
۳۴	سال ۲ هجری
۳۶	سال ۳ هجری
۳۷	سال ۴ هجری
۳۷	سال ۵ هجری
۳۹	سال ۶ هجری
۴۰	سال ۷ هجری
۴۲	سال ۸ هجری

۴۸	سال ۹ هجری
۴۸	سال ۱۰ هجری
۵۱	سال ۱۱ هجری
۵۳	سال ۱۲ هجری
۵۵	سال ۱۳ هجری
۵۷	سال ۱۴ هجری
۵۷	سال ۱۵ هجری
۵۹	سال ۱۶ هجری
۵۹	سال ۱۷ هجری
۶۱	سال ۱۸ هجری
۶۳	سال ۱۹ هجری
۶۳	سال ۲۰ هجری
۶۵	سال ۲۱ هجری
۶۷	سال ۲۲ هجری
۶۷	سال ۲۳ هجری
۶۹	سال ۲۴ هجری
۶۹	سال ۲۵ هجری
۷۱	سال ۲۶ هجری
۷۱	سال ۲۷ هجری
۷۱	سال ۲۸ هجری
۷۳	سال ۲۹ هجری
۷۳	سال ۳۰ هجری
۷۳	سال ۳۱ هجری
۷۵	سال ۳۲ هجری
۷۷	سال ۳۳ هجری
۷۷	سال ۳۴ هجری

۷۷	سال ۳۵ هجری
۸۱	سال ۳۶ هجری
۸۳	سال ۳۷ هجری
۸۵	سال ۳۸ هجری
۸۷	سال ۳۹ هجری
۸۸	سال ۴۰ هجری
۹۰	سال ۴۱ هجری
۹۲	سال ۴۲ هجری
۹۲	سال ۴۳ هجری
۹۴	سال ۴۴ هجری
۹۴	سال ۴۵ هجری
۹۶	سال ۴۶ هجری
۹۶	سال ۴۷ هجری
۹۸	سال ۴۸ هجری
۹۸	سال ۴۹ هجری
۱۰۰	سال ۵۰ هجری
۱۰۰	سال ۵۱ هجری
۱۰۲	سال ۵۲ هجری
۱۰۲	سال ۵۳ هجری
۱۰۴	سال ۵۴ هجری
۱۰۶	سال ۵۵ هجری
۱۰۶	سال ۵۶ هجری
۱۰۶	سال ۵۷ هجری
۱۰۸	سال ۵۸ هجری
۱۰۸	سال ۵۹ هجری
۱۱۰	سال ۶۰ هجری

۱۱۴	سال ۶۱ هجری
۱۱۶	سال ۶۲ هجری
۱۱۷	سال ۶۳ هجری
۱۱۹	سال ۶۴ هجری
۱۲۱	سال ۶۵ هجری
۱۲۲	سال ۶۶ هجری
۱۲۲	سال ۶۷ هجری
۱۲۴	سال ۶۸ هجری
۱۲۵	سال ۶۹ هجری
۱۲۵	سال ۷۰ هجری
۱۲۷	سال ۷۱ هجری
۱۲۷	سال ۷۲ هجری
۱۲۹	سال ۷۳ هجری
۱۲۹	سال ۷۴ هجری
۱۳۱	سال ۷۵ هجری
۱۳۱	سال ۷۶ هجری
۱۳۳	سال ۷۷ هجری
۱۳۳	سال ۷۸ هجری
۱۳۳	سال ۷۹ هجری
۱۳۴	سال ۸۰ هجری
۱۳۴	سال ۸۱ هجری
۱۳۵	سال ۸۲ هجری
۱۳۶	سال ۸۳ هجری
۱۳۶	سال ۸۴ هجری
۱۳۶	سال ۸۵ هجری
۱۳۸	سال ۸۶ هجری

۱۴۰	سال ۸۷ هجری
۱۴۰	سال ۸۸ هجری
۱۴۲	سال ۸۹ هجری
۱۴۲	سال ۹۰ هجری
۱۴۲	سال ۹۱ هجری
۱۴۴	سال ۹۲ هجری
۱۴۴	سال ۹۳ هجری
۱۴۶	سال ۹۴ هجری
۱۴۷	سال ۹۵ هجری
۱۴۹	سال ۹۶ هجری
۱۴۹	سال ۹۷ هجری
۱۵۱	سال ۹۸ هجری
۱۵۱	سال ۹۹ هجری
۱۵۳	سال ۱۰۰ هجری
۱۵۴	سال ۱۰۱ هجری
۱۵۵	سال ۱۰۲ هجری
۱۵۷	سال ۱۰۳ هجری
۱۵۷	سال ۱۰۴ هجری
۱۵۸	سال ۱۰۵ هجری
۱۵۹	سال ۱۰۶ هجری
۱۵۹	سال ۱۰۷ هجری
۱۶۱	سال ۱۰۸ هجری
۱۶۱	سال ۱۰۹ هجری
۱۶۳	سال ۱۱۰ هجری
۱۶۵	سال ۱۱۱ هجری
۱۶۵	سال ۱۱۲ هجری

- ۱۶۵ ..... سال ۱۱۳ هجری
- ۱۶۶ ..... سال ۱۱۴ هجری
- ۱۶۷ ..... سال ۱۱۵ هجری
- ۱۶۷ ..... سال ۱۱۶ هجری
- ۱۶۹ ..... سال ۱۱۷ هجری
- ۱۶۹ ..... سال ۱۱۸ هجری
- ۱۷۱ ..... سال ۱۱۹ هجری
- ۱۷۱ ..... سال ۱۲۰ هجری
- ۱۷۲ ..... سال ۱۲۱ هجری
- ۱۷۴ ..... سال ۱۲۲ هجری
- ۱۷۴ ..... سال ۱۲۳ هجری
- ۱۷۶ ..... سال ۱۲۴ هجری
- ۱۷۶ ..... سال ۱۲۵ هجری
- ۱۷۶ ..... سال ۱۲۶ هجری
- ۱۷۸ ..... سال ۱۲۷ هجری
- ۱۸۰ ..... سال ۱۲۸ هجری
- ۱۸۲ ..... سال ۱۲۹ هجری
- ۱۸۲ ..... سال ۱۳۰ هجری
- ۱۸۴ ..... سال ۱۳۱ هجری
- ۱۸۶ ..... سال ۱۳۲ هجری
- ۱۹۳ ..... منابع و مأخذ
- ۱۹۴ ..... درباره مرکز

روزشمار تاریخ اسلام از آغاز بعثت پیامبر اکرم (ص) تا سال ۱۳۲ هجری

مشخصات کتاب

سرشناسنامه: سالمی، محمد، ۱۳۵۹

عنوان و نام پدید آور: روزشمار تاریخ اسلام از سال اول بعثت پیامبر اکرم (ص) تا سال ۱۳۲ هجری / نوشته محمد سالمی تبار.

مشخصات نشر: اهواز: انتشارات خوزستان، ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری: ۱۱۶ص.

شابک: ۹۷۸۹۶۴۶۵۱۱۴۶۰

وضعیت فهرست بندی: فیا

موضوع: اسلام - تاریخ - از آغاز تا ۱۳۲ ق.

موضوع: ۷۵۰ Islam-History-To

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۲۹س / ۱۴ BP

رده بندی دیویی: ۹۱۲/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۸۹۳۹۲

ص: ۱

اشاره

ص: ٢

بسم الله الرحمن الرحيم

صلى الله عليه وسلم

ص: ۴

روزشمار تاریخ اسلام از آغاز بعثت پیامبر اکرم (ص)

تا سال ۱۳۲ هجری

نوشته محمد سالمی

ص: ۵

انتشارات خوزستان

روز شمار تاریخ اسلام

از آغاز بعثت پیامبر اکرم (ص) تا سال ۱۳۲ هجری

نوشته محمد سالمی

صفحه ارا: طیبه بزرگ نیا

طرح جلد: نسرين يعقوبی

تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

چاپ اول - ۱۳۹۷

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: اعتمادی

فهرست

مقدمه ۷

سال اول بعثت . ۱

سال سوم بعثت. ۱

سال چهارم بعثت ۱

سال پنجم بعثت ۲

سال هفتم بعثت . ۲

سال دهم بعثت ۲

سال یازدهم بعثت . ۳

سال دوازدهم بعثت ۳

سال سیزدهم بعثت ۳

سال چهاردهم بعثت ۴

سال ۱ هجری . ۵

سال ۲ هجری ۶

سال ۳ هجری ۸

سال ۴ هجری ۹

سال ۵ هجری ۹

سال ۶ هجری ۱۱

سال ۷ هجری ۱۱

سال ۸ هجری ۱۲

سال ۹ هجری ۱۶

سال ۱۱ هجری ۱۶

سال ۱۱ هجری ۱۸

سال ۱۲ هجری ۱۹

سال ۱۳ هجری ۲۱

سال ۱۴ هجری ۲۱

سال ۱۵ هجری ۲۲

سال ۱۶ هجری ۲۲

سال ۱۷ هجری ۲۳

ص: ٧

سال ١٨ هجری . ٢٣

سال ١٩ هجری ٢٤

سال ٢١ هجری . ٢٤

سال ٢١ هجری ٢٥

سال ٢٢ هجری ٢٦

سال ٢٣ هجری ٢٦

سال ٢٤ هجری ٢٧

سال ٢٥ هجری ٢٧

سال ٢٦ هجری ٢٨

سال ٢٧ هجری ٢٨

سال ٢٨ هجری ٢٨

سال ٢٩ هجری ٢٩

سال ٣١ هجری ٢٩

سال ٣١ هجری ٢٩

سال ٣٢ هجری ٣١

سال ٣٣ هجری ٣١

سال ٣٤ هجری ٣١

سال ٣٥ هجری ٣١

سال ٣٦ هجری ٣٣

سال ٣٧ هجری ٣٤

سال ٣٨ هجری ٣٥

سال ۳۹ هجری ۳۷

سال ۴۱ هجری ۳۸

سال ۴۱ هجری ۴۱

سال ۴۲ هجری ۴۱

سال ۴۳ هجری ۴۱

سال ۴۴ هجری ۴۲

سال ۴۵ هجری ۴۲

سال ۴۶ هجری ۴۳

سال ۴۷ هجری . ۴۳

سال ۴۸ هجری . ۴۴

سال ۴۹ هجری . ۴۴

سال ۵۱ هجری . ۴۵

سال ۵۱ هجری ۴۵

سال ۵۲ هجری . ۴۶

سال ۵۳ هجری . ۴۶

سال ۵۴ هجری . ۴۷

سال ۵۵ هجری . ۴۸

سال ۵۶ هجری . ۴۸

سال ۵۷ هجری . ۴۸

سال ۵۸ هجری . ۴۹

سال ۵۹ هجری . ۴۹

سال ۶۱ هجری . ۵۱

سال ۶۱ هجری . ۵۳

سال ۶۲ هجری . ۵۵

سال ۶۳ هجری . ۵۶

سال ۶۴ هجری . ۵۷

سال ۶۵ هجری . ۵۸

سال ۶۶ هجری . ۵۹

سال ۶۷ هجری . ۵۹

سال ۶۸ هجری . ۶۱

سال ۶۹ هجری . ۶۱

سال ۷۱ هجری . ۶۱

سال ۷۱ هجری . ۶۲

سال ۷۲ هجری . ۶۲

سال ۷۳ هجری . ۶۳

سال ۷۴ هجری . ۶۳

سال ۷۵ هجری . ۶۴

سال ۷۶ هجری ۶۴

سال ۷۷ هجری ۶۵

سال ۷۸ هجری ۶۵

سال ۷۹ هجری ۶۵

سال ۸۱ هجری ۶۶

سال ۸۱ هجری ۶۷

سال ۸۲ هجری ۶۷

سال ۸۳ هجری ۶۸

سال ۸۴ هجری ۶۸

سال ۸۵ هجری ۶۸

سال ۸۶ هجری ۶۹

سال ۸۷ هجری ۷۱

سال ۸۸ هجری ۷۱

سال ۸۹ هجری ۷۱

سال ۹۱ هجری ۷۱

سال ۹۱ هجری ۷۱

سال ۹۲ هجری ۷۲

سال ۹۳ هجری ۷۲

سال ۹۴ هجری ۷۳

سال ۹۵ هجری ۷۳

سال ۹۶ هجری ۷۵

سال ۹۷ هجری ۷۵

سال ۹۸ هجری ۷۶

سال ۹۹ هجری ۷۶

سال ۱۰۰ هجری ۷۷

سال ۱۰۱ هجری ۷۸

سال ۱۰۲ هجری ۷۹

سال ۱۰۳ هجری ۸۰

سال ۱۰۴ هجری ۸۰

ص: ۱۰

سال ۱۰۵ هجری ۸۱

سال ۱۰۶ هجری ۸۲

سال ۱۰۷ هجری ۸۲

سال ۱۰۸ هجری ۸۳

سال ۱۰۹ هجری ۸۳

سال ۱۱۰ هجری ۸۴

سال ۱۱۱ هجری ۸۵

سال ۱۱۲ هجری ۸۵

سال ۱۱۳ هجری ۸۵

سال ۱۱۴ هجری ۸۶

سال ۱۱۵ هجری ۸۷

سال ۱۱۶ هجری ۸۷

سال ۱۱۷ هجری ۸۸

سال ۱۱۸ هجری ۸۸

سال ۱۱۹ هجری ۸۹

سال ۱۲۱ هجری ۸۹

سال ۱۲۱ هجری ۹۱

سال ۱۲۲ هجری ۹۱

سال ۱۲۳ هجری ۹۱

سال ۱۲۴ هجری ۹۲

سال ۱۲۵ هجری ۹۲

سال ۱۲۶ هجری ۹۲

سال ۱۲۷ هجری ۹۳

سال ۱۲۸ هجری ۹۴

سال ۱۲۹ هجری ۹۵

سال ۱۳۱ هجری ۹۵

سال ۱۳۱ هجری ۹۶

سال ۱۳۲ هجری ۹۷

منابع و مأخذ . ۱۰۴

کتاب «روزشمار تاریخ اسلام» نوشته «سید تقی واردی» رخدادهای مهم را به تفکیک ماههای قمری در چندین مجلد گردآوری کرده است. کتاب «روزشمار پیامبر اعظم (ص)» که با همکاری جمعی از فضلا و اندیشمندان حوزه علمیه قم گردآوری کرده است. کتاب «روزشمار پیامبر اعظم (ص)» که با همکاری جمعی از فضلا و اندیشمندان حوزه علمیه قم گردآوری شده است، وقایع دوران زندگانی پیامبر اکرم (ص)، از تولد تا رحلت را در بر می گیرد.

کتاب «روزشمار جامع تاریخ عاشورا» توسط هیأت تحریریه انجمن کادح، به سرپرستی «دکتر مهدی مؤمنی» و زیر نظر «پروفسور صادق آئینه‌وند» وقایع مهم قیام امام حسین (ع)، از ماه رجب سال ۶۰ هجری تا ماه محرم سال ۶۱ هجری قمری را در چندین مجلد گردآوری کرده است.

گاه شماری که پیش روی خوانندگان ارجمند قرار دارد «روزشمار تاریخ اسلام، از آغاز بعثت پیامبر اکرم (ص) تا سال ۱۳۲ هجری» نام دارد که رویدادهای تاریخ اسلام، از نخستین سال بعثت خاتم الانبیاء حضرت محمد مصطفی (ص) تا سقوط سلسله بنی امیه را در بردارد که به همراه تصاویر، نقشه‌ها و شجره‌نامه‌ها گردآوری شده است.

محمد سالمی تبار

اهواز ۳۰/۱۰/۱۳۹۶

تاریخ در لغت به معنای تعیین وقت، زمان، زمان گذشته، حال و آینده است. اما در اصطلاح، تاریخ علمی است که به دانش و اطلاعات درباره گذشته اشاره دارد.

تاریخ، هم دانش گذشتگان است و هم دانشی درباره گذشته. به دلیل اینکه تاریخ بسیار گسترده است، سازمان دهی آن از اهمیت ویژه ای برخوردار است. برخی مورّخین تاریخ جامع و کلی نوشته اند و برخی نیز روی گرایش های خاصی مطالعه و تحقیق نموده اند. بر این اساس، چندین روش متفاوت برای طبقه بندی اطلاعات تاریخ به شرح زیر وجود دارد:

۱- طبقه بندی اطلاعات تاریخ بر اساس نواحی مختلف جغرافیایی (ژئوگرافیک)

۲- طبقه بندی اطلاعات تاریخ بر مبنای ملیت و کشورهای مختلف (ناسیونال)

۳- طبقه بندی اطلاعات تاریخ به صورت موضوعی (موضوع بندی)

۴- طبقه بندی اطلاعات تاریخ به صورت زمان بندی شده یا به عبارتی، طبقه بندی اطلاعات بر مبنای ترتیب وقوع زمانی رخدادها که همان علم کرونولوژی می باشد

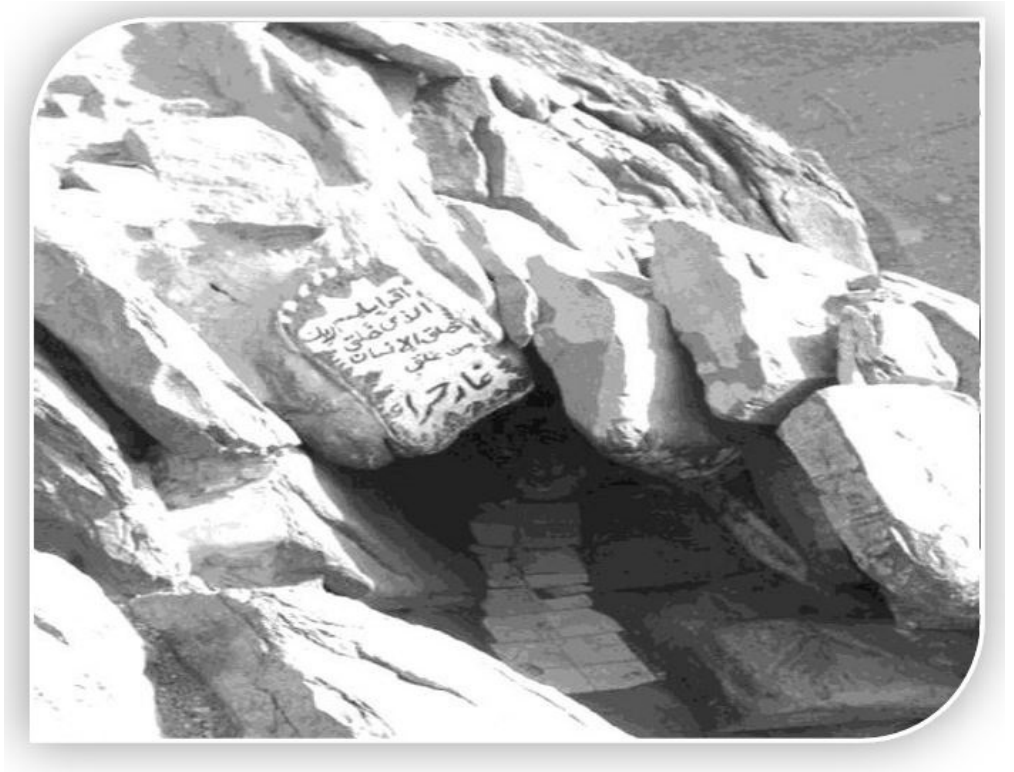
کرونولوژی (گاه شمار، گاه نگار، روزشمار و تقویم تاریخ) به عنوان علمی برای محاسبه زمان یا دوره هایی از زمان و اختصاص رخدادها در تاریخ های دقیق و وقوع آنها تعریف می شود. کرونولوژی، به عنوان یک علم و یک موضوع مطالعاتی از دوره های قرون وسطی مورد توجه بوده است.

اما مقصود از کرونولوژی، آن دسته از کتبی است که بر اساس زمان، و به ترتیب تاریخ وقایع مهم را به اختصار ثبت کرده باشد. کرونولوژی با آن که نه توصیف کاملی از رخدادهای تاریخ است و نه تحلیلی گویا درباره ی آنها، اما به هر رو، از دیرباز ساختاری مهم در ابعاد نگارشی تاریخ به شمار می آمده است. زیرا فهرست سال به سال حوادث که چهارچوبی از وقایع تاریخی است، هم درک نزدیکتری از بستر زمانی رویدادها را ممکن می سازد و هم سنجش میان آنها را آسان می نماید. کرونولوژی در حوزه تمدن اسلامی سابقه طولانی دارد. که به برخی از این نوع کرونولوژی ها اشاره می کنیم:

کتاب «تقویم التاریخ» نوشته «مصطفی چلبی» معروف به «حاجی خلیفه» می باشد که رخدادهای مهم را تا سال ۱۰۵۸ هجری قمری گردآوری کرده است.

سال اوّل بعثت

- مبعوث شدن حضرت ختمی مرتبت محمد بن عبدالله (ص) به پیامبری

- نزول نخستین آیات قرآنی بر پیامبر (ص)

- اسلام آوردن حضرت علی (ع) و حضرت خدیجه (س) به عنوان اولین ایمان آورندگان

- درگذشت عبدالله فرزند پیامبر (ص)

سال سوّم بعثت

- اولین برخورد میان مسلمانان با مشرکان به علت تمسخر مسلمانان در هنگام اقامه نماز

- انتقال یافتن کانون دعوت مسلمانان به خانه ارقم در کوه صفا به دستور پیامبر (ص) جهت جلوگیری از درگیری با مشرکان (دارالتبلیغ ارقم)

- اسلام آوردن ابوذر غفاری، عمّار بن یاسر و صهیب رومی در خانه ارقم

- دعوت پیامبر (ص) از بنی هاشم برای پذیرش اسلام

سال چهارم بعثت

- آغاز دعوت علنی به اسلام

- شکنجه شدن مسلمانان توسط مشرکان مکه

• شهادت یاسر و سمیه زیر شکنجه (به عنوان نخستین شهدای اسلام)

سال پنجم بعثت

• تولد حضرت فاطمه زهرا (س)

• نخستین مهاجرت مسلمانان به حبشه با ۱۱ مرد و ۴ زن به سرپرستی عثمان بن مظعون

• دوّمین مهاجرت مسلمانان به حبشه با ۸۳ مرد و ۱۸ زن به سرپرستی جعفر بن ابیطالب (۱)

سال هفتم بعثت

• عهد نامه بر علیه بنی هاشم و بنی مطلب مبنی بر ترك معاملات و مراودات اقتصادی و اجتماعی

• انتقال و اقامت اجباری پیامبر (ص)، بنی هاشم و بنی مطلب در شعب ابیطالب

سال دهم بعثت

• در گذشت ابوطالب عموی پیامبر (ص) و پدر حضرت علی (ع) در شعب ابیطالب

• در گذشت حضرت خدیجه (س) همسر پیامبر (ص) در شعب ابیطالب

مرقد حضرت خدیجه (س) در شعب ابیطالب

• پایان محاصره اقتصادی و اجتماعی و بازگشت پیامبر (ص)، بنی هاشم و بنی مطلب به مکه

سال یازدهم بعثت

- سفر تبلیغی پیامبر (ص) به طائف و عدم دستیابی به نتایج مطلوب و رانده شدن وی از این شهر (۱)
- تلاش نافرجام پیامبر (ص) در دعوت بدویان اطراف مکه به اسلام
- معراج پیامبر (ص) از مسجد الحرام به مسجد الاقصی
- ورود گروهی از مردم یثرب (یثربیان خزرجی) به مکه و ملاقات با پیامبر (ص)
- عرصه پنهانی اسلام به یثربیان از سوی پیامبر (ص) و ایمان آوردن ۶ نفر از خزرجیان به اسلام بعد از ملاقات در عقبه منی

سال دوازدهم بعثت

- اقامه نخستین نماز جمعه در یثرب به امامت مصعب بن عمیر (۲)
- گسترش اسلام در یثرب پس از اسلام آوردن سعد بن معاذ و اُسَید بن حُضَیر
- بیعت عقبه اول معروف به بیعه النساء (توسط ۱۲ نفر از یثربیان، ترکیبی از اوس و خزرج و هم پیمانان آنان با پیامبر (ص) در مکه)
- بازگشت سریع یثربیان به یثرب (به جز ذکوان بن عبدقیس که تا زمان هجرت پیامبر (ص) در مکه ماند)
- نمایندگی مصعب بن عمیر از سوی پیامبر (ص) در یثرب

سال سیزدهم بعثت

- بیعت عقبه دوم معروف به بیعه الحرب
- ملاقات دوم یثربیان در عقبه دوم (این ملاقات برای نهی کردن و قطعیت بخشیدن به پیشنهاد مهاجرت پیامبر (ص) به یثرب بود)
- انتخاب ۱۲ نقیب از میان مسلمانان عقبه دوم از سوی پیامبر (ص) به عنوان نمایندگان خاص خود و سازماندهی برنامه های تبلیغی

۱- بنا بر نقلی به همراه حضرت علی (ع) یا زید بن حارثه

۲- بنا بر نقلی اسعد بن زراره

• اسلام آوردن بریده بن خصیب اسلمی و ۸۰ خانوار از قوم او (این نخستین گرایش جمعی به اسلام بود که پیش از رسیدن پیامبر(ص) به یثرب اتفاق افتاد)

• صدور فرمان هجرت توسط پیامبر(ص) از مکه به یثرب (به جز زنان، مردان ناتوان بیماران و محبوسان)

سال چهاردهم بعثت

• تصمیم دارالندوه مبنی بر قتل پیامبر(ص) و اتحاد تمام قریش علیه بنی هاشم

• واقعه لیله المبیّت (شبی که حضرت علی(ع) در بستر پیامبر(ص) خوابید تا نقشه مشرکان در قتل پیامبر(ص) را خنثی کند)

• حرکت شبانه پیامبر(ص) از مکه به یثرب

سال ۱ هجری

• ورود پیامبر (ص) به قبا

• بنای مسجد در قبا (به عنوان نخستین مسجد در اسلام)

• ورود پیامبر (ص) به یثرب با استقبال پرشور مردم این شهر

• تغییر نام یثرب به مدینه الرّسول (مدینه النّبی)

• بنای مسجد در مدینه

• تدوین نخستین قانون اساسی در اسلام

• برقراری پیمان برادری میان مهاجرین و انصار

• عهدنامه پیامبر (ص) با یهودیان مدینه (یهودیانی که در شمار خاندان انصار بودند)

• عهدنامه پیامبر (ص) با یهودیان بنی قریظه، بنی نضیر و بنی قینقاع

• عهدنامه پیامبر (ص) با قبیله بنی مدلج

• سرّیه حمزه بن عبدالمطلب در ساحل دریا در ناحیه عیص

• سرّیه عبیده بن حارث بن عبدالمطلب در پایین تر از ثنیه ذی المروه

• سرّیه سعد بن ابی وقاص در خزار

• در گذشت اسعد بن زراره خزرجی

سال ۲ هجری

• مقرّر شدن اذان اسلامی و تعیین فصول آن

• ازدواج حضرت علی (ع) با حضرت فاطمه زهرا (س)

• تغییر قبله از بیت المقدّس به مکه

مسجد ذوالقبلتین (محل تغییر قبله از بیت المقدس به مکه)

مسجد ذوالقبلتین (محل تغییر قبله از بیت المقدس به مکه)

• واجب شدن روزه

• واجب شدن نماز عید فطر و عید قربان

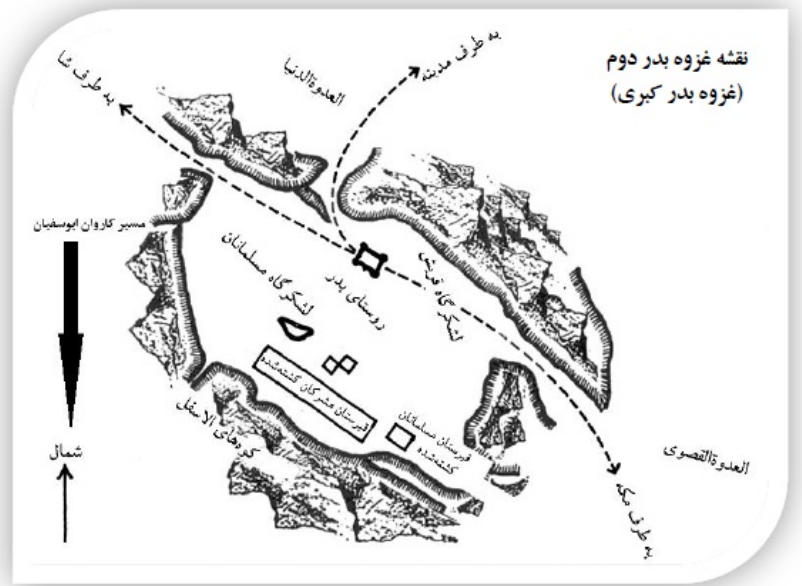
• واجب شدن قربانی در عید قربان

• واقعه سدّالابواب (تمام درهایی که به مسجد النّبی باز می گردد به دستور پیامبر (ص) بسته شد، به جز در خانه حضرت علی (ع))

• غزوه ودّان (غزوه ذی العشره)

• غزوه بدر اوّلی (غزوه سفوان)

● غزوه بدر دوم (غزوه بدر کبری)

● تغییر مسیر کاروانهای تجاری قریش پس از غزوه بدر از راه شام به عراق

● غزوه بنی سلیم

● غزوه بنی قینقاع (اولین جنگ با یهود به دنبال پیمان شکنی یهودیان) (۱)

● غزوه سُویق (۲)

● سریّه عبدالله بن جحش در نخله

● سریّه عمیر بن عدی برای کشتن عصماء دختر مروان

● سریّه سالم بن عمیر برای کشتن ابن عفک

● سریّه غالب بن عبدالله بر سر بنی سلیم و غطفان

● هلاکت ابولهب

● درگذشت رقیه دختر پیامبر (ص)

● درگذشت حاجب بن زراره

۱- به روایتی سال ۳ هجری

۲- به روایتی سال ۳ هجری

• درگذشت عثمان بن مظعون

سال ۳ هجری

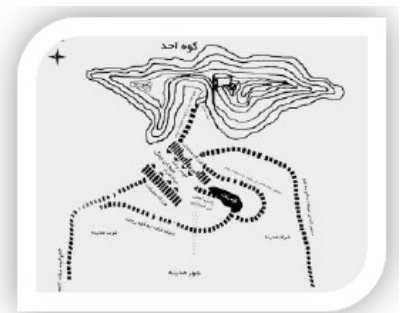
• تولد امام حسن مجتبی (ع) (۱)

• غزوه ذی امر (غزوه غطفان)

• غزوه بحران (۲)

• غزوه اُحد

نقشه غزوه اُحد

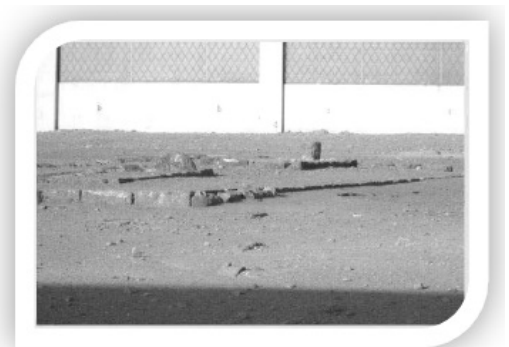

نقشه غزوه اُحد

• شکست مسلمانان در غزوه اُحد (به علت نافرمانی از دستور پیامبر (ص) مبنی بر ترک نگاهبانی از کوه عینین برای جمع آوری غنائم)

• شهادت حمزه بن عبدالمطلب عموی پیامبر (ص) در غزوه اُحد

مزار حمزه بن عبدالمطلب
در قبرستان بقیع

مزار حمزه بن عبدالمطلب در قبرستان بقیع

• مثله کردن اجساد شهدای غزوه اُحد توسط مشرکان

۱- به روایتی سال ۲ هجری

۲- بنا بر نقلی بحران

● غزوه حمراء الاسد

● سریه محمد بن مسلمه برای کشتن کعب بن اشرف

● سریه زید بن حارثه در قرده

● سریه مرثد بن ابن مرثد غنوی (سریه رجیع)

سال ۴ هجری

● تولد امام حسین (ع) (۱)

● دستور پیامبر (ص) برای آموختن زبان سریانی

● غزوه بنی نضیر (دومین جنگ با یهود به دنبال پیمان شکنی یهودیان)

● غزوه بنی قریظه (سومین جنگ با یهود به دنبال پیمان شکنی یهودیان)

● غزوه بدر آخر (غزوه بدر الوعد یا بدر الصغری)

● سریه منذر بن عمر و ساعدی (سریه بئر معونه)

● سریه عبدالله بن انیس جُهَنی برای کشتن سلیمان بن خالد

● سریه ابوسلمه بن عبدالاسد به سرزمین قطن

● سریه عمرو بن امیه ضمیری و سلمه بن اسلم بن حریش در مکه

● در گذشت فاطمه بنت اسد مادر حضرت علی (ع)

● در گذشت زینب دختر خزیمه همسر پیامبر (ص)

سال ۵ هجری

● واجب شدن حج

● واجب شدن نماز آیات

● تولد زینب کبری (س) (۲)

● غزوه دومه الجندل

● غزوه بنی مصطلق (غزوه مریسج) (۳)

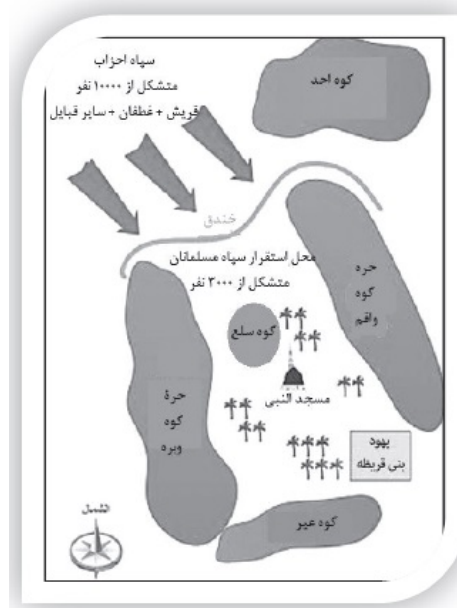

۱- به روایتی سال ۳ هجری

۲- به روایتی سال ۶ یا ۷ هجری

۳- به روایتی سال ۶ هجری

● غزوه خندق (غزوه احزاب) (۱)

نقشه غزوه خندق

نقشه غزوه خندق

● سرّیه ابو عبیده جراح به سیف بحر

● سرّیه عبدالرحمان به عوف در دومه الجندل

● در گذشت سعد بن معاذ

سال ۶ هجری

● واجب شدن حجاب (۲)

● ساختن خاتم برای مهر نامه

● مهاجرت زینب دختر پیامبر (ص) به مدینه

● غزوه بنی لحيان (غزوه عسفان)

● غزوه ذی قرد (غزوه غابه یا غزوه قزح)

● عزیمت مسلمانان به مکه برای بجا آوردن مناسک حج و ممانعت مشرکین از ورود مسلمانان به مکه

۱- به روایتی سال ۴ هجری

۲- به روایتی سال ۵ هجری

- بیعت رضوان (بیعت تحت الشجره)
- صلح حدیبیه
- سریّه عبدالله بن عتیک برای کشتن ابورافع سلام بن ابی الحقیق
- سریّه محمد بن مسلمه در مرطاع
- سریّه محمد بن در ذی قصه
- سریّه زید بن حارثه در وادی القریب بر سرام القرنه
- سریّه ابو عبیده جراح در کوه اجا و سلمی
- سریّه هلال بن حارث بر سر بنی کنانه
- سریّه بشر بن سوید جُهنی بر سر بنی حارث
- سریّه هلال بن حارث بر سر بنی مالک بن فُهر
- سریّه سعد بن عباده در غمیم
- سریّه عکاشه بن میحصن اسدی در غمره
- سریه ابو عبیده جراح در ذی قصه در راه عراق
- سریّه زید بن حارثه در جَموم
- سریّه حضرت علی (ع) به منطقه همج بین فدک و خیبر
- سریّه عبدالرحمان بن عوف در دومه الجندل
- سریّه ابو عبیده جراح بر سر بنی ثعلبه و بنی عُوَال
- سریّه عبدالله بن رواحه
- سریّه کرز بن فُهری
- سریّه عبدالله بن رواحه در خیبر بر سر یسیر بن رزام
- سریّه کرز بن فُهری در ذی الجرد

• توسعه مسجدالنبی

• وقف حوائط سبعة (باغهای هفتگانه) توسط پیامبر (ص) به دخترش فاطمه (س) [\(۱\)](#)

• نامه پیامبر (ص) به پادشاهان و امرا برای دعوت به دین اسلام

۱- به روایتی سال ۳ هجری

● غزوه خیبر

● فتح قلعه های خیبر

● اعطا فدک به حضرت فاطمه (س) توسط پیامبر (ص)

● بازگشت مهاجران از حبشه

● غزوه ذات الرقاع (غزوه نجد)

● غزوه وادی القری

● غزوه القضیه معروف به عمره القضاء (برای بجا آوردن عمره)

● سریّه عمر بن خطاب در تربه

● سریّه ابوبکر در نجد

● سریّه بشیر بن سعد در فدک

● سریّه زبیر به عوام در فدک

● سریّه غالب بن عبدالله لثی

● سریّه بشیر بن سعد در یمن و جبار در ناحیه خیبر

● سریّه ابن ابی العوجا بر سر بنی سلیم

● سریّه محیصه بن مسعود در فدک

● سریّه عبدالله بن ابی حذر در راضم

● سریّه خالد بن ولید دومه الجندل

● در گذشت بشر بن براء (۱)

سال ۸ هجری

● اسلام آوردن منذر بن پادشاه بحرین

● انتصاب علاء بن حضرمی بر ولایت بحرین توسط پیامبر (ص)

● تولد ابراهیم پسر پیامبر (ص)

• شهادت جعفر بن ابیطالب، زید بن حارثه و عبدالله بن رواحه در سریّه موته

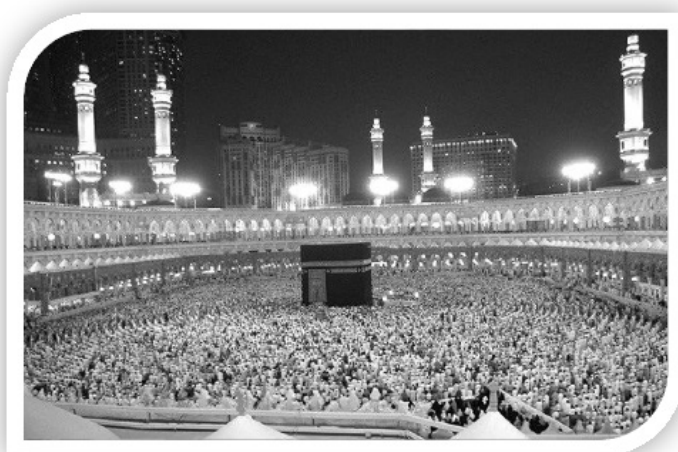
آرامگاه جعفر بن ابیطالب معروف به جعفر طیار و زید بن حارثه

آرامگاه جعفر بن ابیطالب معروف به جعفر طیار و زید بن حارثه

• نقص عهدنامه صلح حدیبیه توسط مشرکان

• غزوه فتح مکه (غزوه عام الفتح)

• فتح مکه و از بین بردن بتها

مسجد الحرام و خانه کعبه

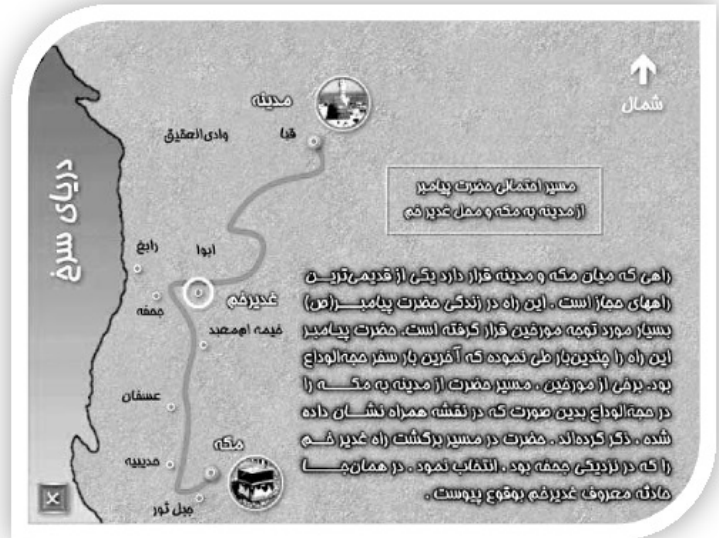
مسجد الحرام و خانه کعبه

• انتصاب عتاب بن اسید به ولایت مکه توسط پیامبر (ص)

• غزوه طائف

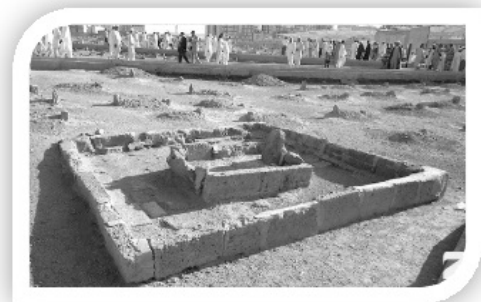
• بجا آوردن عمره توسط پیامبر اکرم (ص) پس از غزوه طائف

• تقسیم غنائم طائف به تازه مسلمانان (مولفه القلوبهم)

مسجد جعرانه (محل تقسیم غنائم غزوه حنین)

• غزوه حنین (غزوه هوازن)

مزار ابراهیم پسر پیامبر (ص)

نقشه غزوه حنین

- سرّیه ذات السلاسل در منطقه تبوک
- سرّیه غالب بن عبدالله لیثی در کدید
- سرّیه غالب بن عبدالله لیثی در فدک
- سرّیه کعب بن عمر غفاری در ذات أطلاق
- سرّیه شجاع بن و هب اسدی (آبگاهی در ذات عرق)
- سرّیه هشام بن عاص در یلهلم
- سرّیه طفیل بن عمر و دوسی برای خراب کردن بتکده ذی الکفین
- سرّیه غالب بن عبدالله بر سر بنی مدلج
- سرّیه عمر و بن امّیه بر سر بنی الهذیل
- سرّیه عبدالله بن سهیل بن عمر و با طایفه بنی معیص و محارب بن فهیر
- سرّیه خالد بن ولید با طایفه بنی جذیمه
- سرّیه خالد بن ولید به عرفه
- سرّیه ابو عامر اشعری در اوطاس
- سرّیه خالد بن ولید برای ویران کردن بتکده غری
- سرّیه ابو عبیده جراح (سرّیه خَبَط) بر سر جهینه
- سرّیه ابو قتاده ربّعی انصاری به خضره درسرزمین نجد
- سرّیه ابو قتاده ربّعی انصاری در بطن اِضم
- سرّیه عینه بن حصن فزاری در بنی العنبر
- سرّیه عمرو بن عاص (سرّیه ذات السلاسل)
- سرّیه سعد بن زید اشهلی به مثلل برای ویران کردن بتکده مناه
- سرّیه عمرو بن عاص به رهاط برای ویران کردن بتکده سواع

• در گذشت زینب دختر پیامبر (ص)

سال ۹ هجری

- عام الوفود (ورود قبایل عرب به مدینه و اعلان اسلام آوردن آنها) (۱)
- غزوه تبوک (جیش العسره)
- مسلمان شدن قبایل بنی تمیم و ثقیف
- اسلام آوردن عدی بن حاتم طائی بزرگ قبیله طی (۲)
- اعلان پادشاهان حُمیر بر تشرف به اسلام
- هلاکت عبدالله بن اُبی سر کرده منافقان در مدینه
- اعزام حضرت علی (ع) به یمن از سوی پیامبر (ص) و اسلام آوردن باذان بن ساسان عامل ایرانی یمن (به دستور پیامبر (ص) باذان اداره یمن را عهده دار شد)
- واجب شدن زکات و گماشتن کارگزارانی برای دریافت زکات از مسلمانان به دستور پیامبر (ص)
- سریّه ضحاک بن سفیان با طایفه بنی کلاب
- سریّه که به اسارات ثمامه بن اثال حنفی انجامید
- سریّه علقمه بن محرز در شعبه
- سریّه عکاشه بن محسن در سرزمین عذره
- سریّه حضرت علی (ع) برای ویران سازی بتکده فلس
- سریّه خالد بن ولید به دومه الجندل
- در گذشت امّ کلثوم دختر پیامبر (ص)

سال ۱۰ هجری

- اعزام معاذ بن جبل و ابوموسی اشعری بعنوان قاضی و امیر یمن به دستور پیامبر (ص)
- عزل علاء بن حضرمی از ولایت یمن و جایگزینی ابان بن سعید توسط پیامبر (ص)
- حجّه الوداع (آخرین حجّ پیامبر (ص))
- نزول آیه تبلیغ بر پیامبر (ص)

۱- به روایتی سال ۱۰ هجری

۲- به روایتی سال ۱۰ هجری

● واقعه غدیر خم (پیامبر (ص)، حضرت علی (ع) را به جانشینی خویش معرفی کردند)

The image shows a computer screen with two windows. The left window is a Microsoft Word document titled 'project01.docx' with Persian text. The right window is an Adobe Reader showing a PDF document titled 'roz shomare tarikh.pdf' with Persian text and two images: a stone foundation and a mosque.

● نزول آیه اکمال دین بر پیامبر (ص)

● واقعه مباحله (مباحله پیامبر (ص) با مسیحیان نجران)

● پیدایش پیامبران دروغین (ادعای پیامبری اسودعنسی، مسیلمه کذاب، طلحه بن خویلد و زنی بنام سجاح)

● سرّیه خالد بن ولید با طایفه بنی حارث بن کعب

● سرّیه اسامه بن زید در اُبنی واقع در ناحیه بلقاء

● سرّیه خالد بن ولید در یمن

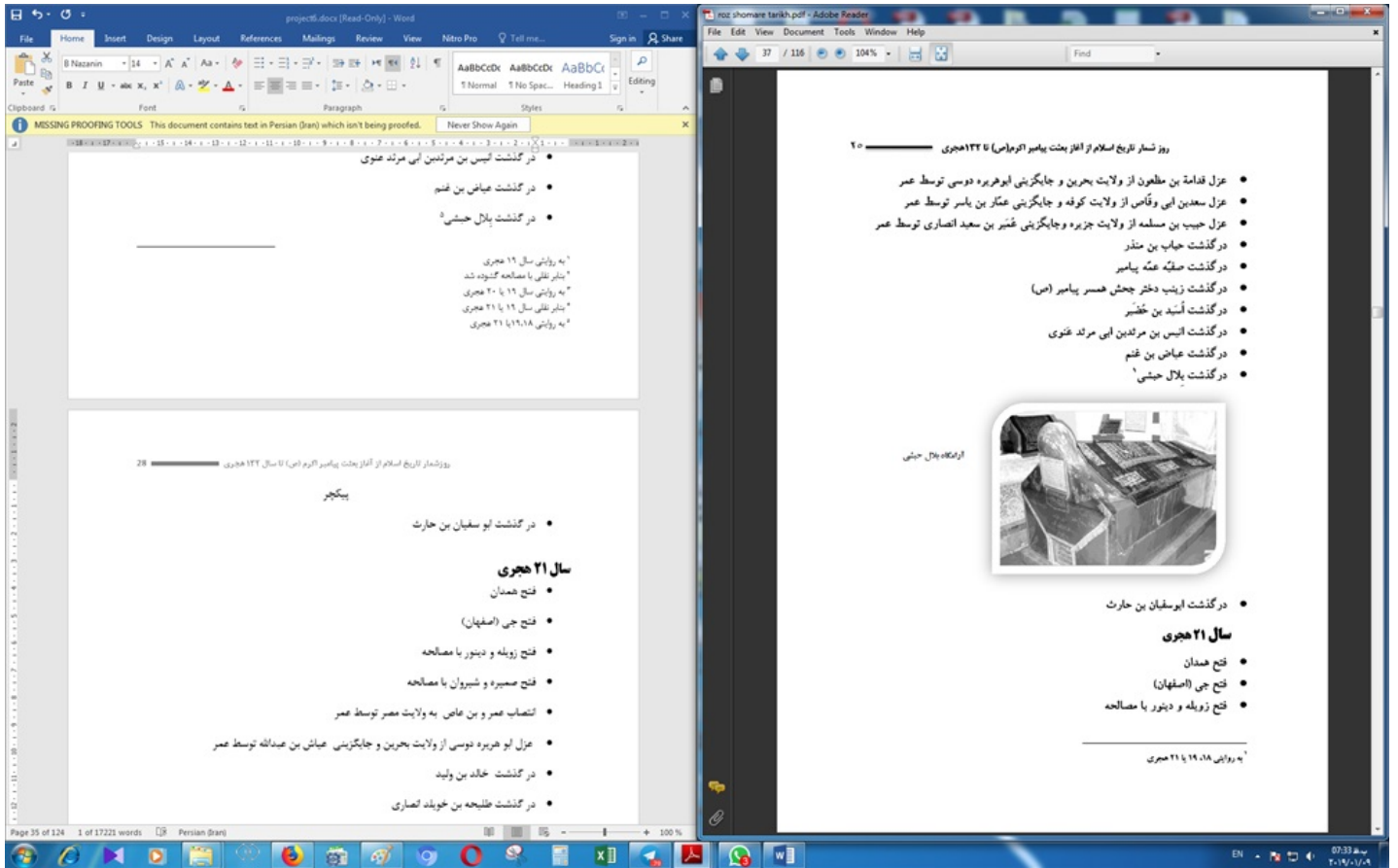
● سرّیه خالد بن ولید در نجران

● سرّیه حضرت علی (ع) در یمن

● در گذشت باذان بن ساسان (۱)

۱- بنا بر نقلی در جنگ با اسود عنسی به شهادت رسید

• در گذشت ابراهیم فرزند پیامبر (ص)

مزار ابراهیم پسر پیامبر (ص)

سال ۱۱ هجری

• کشته شدن اسود عنسی در یمن

• دستور پیامبر (ص) بر لشکر کشی به شام به فرماندهی اسامه بن زید

• بیماری پیامبر (ص)

• به تاخیر افتادن حرکت سپاه اسامه به دلیل کار شکنی و سر پیچی از دستور پیامبر (ص)

• در خواست دوات و قلم برای نوشتن نامه توسط پیامبر (ص) مبنی بر عدم گمراهی و ممانعت عده ای برای کار (معروف به یوم الخمیس)

• ارتحال جانسوز پیامبر اکرم حضرت محمد بن عبدالله (ص)

project1.docx (Read-Only) - Word

File Home Insert Design Layout References Mailings Review View Nitro Pro Tell me... Sign in Share

MISSING PROOFING TOOLS This document contains text in Persian (Iran) which isn't being proofed. Never Show Again

بیت مردم با حضرت علی (ع)

آغاز خلافت حضرت علی (ع)

بیت نکردن عبدالله بن عمر، اسامه بن زید، محمد بن مسلمه و سعد بن ابی وقاص با حضرت علی (ع)

تلاش کنستانتین دوم برای حمله وسیع به سرزمینهای اسلامی پس از تشنجات سیاسی بوجود آمده از قتل عثمان

درگذشت عامر بن ربیع

درگذشت علاء بن وهب

درگذشت اوس بن خولی انصاری

درگذشت نُسَیر بن نور

درگذشت عبدالله بن زعه

درگذشت فحطیه بن عامر انصاری

درگذشت هاشم بن عتبہ معروف به هاشم مرقال (بیکجیر)

سال ۳۶ هجری

انتصاب ابو قتاده رهمی انصاری به ولایت مکه توسط حضرت علی (ع)

انتصاب تمیم بن عمرو انصاری به ولایت مدینه توسط حضرت علی (ع)

انتصاب عثمان بن حنیف به ولایت مصره توسط حضرت علی (ع)

انتصاب قیس بن سعد بن عباده به ولایت مصر توسط حضرت علی (ع)

انتصاب عبدالله بن عباس به ولایت یمن توسط حضرت علی (ع)

انتصاب عبدالرحمان بن ابزی به ولایت خراسان توسط حضرت علی (ع)

انتصاب عون بن جعد بن هبیره مخزومی به ولایت سیستان توسط حضرت علی (ع)

Page 43 of 125 1 of 17220 words Persian (Iran) 100%

roz shomare tarikh.pdf - Adobe Reader

File Edit View Document Tools Window Help

44 / 116 104%

روز شمار تاریخ اسلام از آغاز بعثت پیامبر اکرم(ص) تا ۱۲۲ هجری

- محاصره خانه عثمان
- بستن آب به روی عثمان
- اقدام سپاهی توسط معاویه به فرماندهی حبیب بن مسلمه فهری برای نجات عثمان
- هجوم به خانه عثمان و کشتن وی و قطع انگشتان نائله هفسر عثمان
- بعثت مردم با حضرت علی(ع)
- آغاز خلافت حضرت علی(ع)
- بیت نکردن عبدالله بن عمر، اسامه بن زید، محمد بن مسلمه و سعد بن ابی وقاص با حضرت علی(ع)
- تلاش کنستانتین دوم برای حمله وسیع به سرزمینهای اسلامی پس از تشنجات سیاسی بوجود آمده از قتل عثمان
- درگذشت عامر بن ربیع
- درگذشت علاء بن وهب
- درگذشت اوس بن خولی انصاری
- درگذشت نُسَیر بن نور
- درگذشت عبدالله بن زعه
- درگذشت فحطیه بن عامر انصاری
- درگذشت هاشم بن عتبہ معروف به هاشم مرقال

07:34 ۲۰۱۹/۰۱/۸

- آغاز امامت حضرت علی (ع)
- گردهمایی مهاجرین و انصار در سقیفه بنی ساعده
- انتخاب ابوبکر بعنوان خلیفه و بیعت با وی در سقیفه بنی ساعده
- آغاز خلافت ابوبکر بن ابی قحافه
- خودداری گروهی از مهاجرین و انصار از بیعت با ابوبکر از جمله سلمان فارسی، سعد بن عباده ابوذر غفاری، مقداد و بلال حبشی
- جمع آوری قرآن توسط امام علی (ع)
- ممنوعیت حدیث نویسی از پیامبر (ص)
- غضب فدک حضرت فاطمه (س)
- استنصار های شبانه حضرت فاطمه (س)
- ایراد خطبه حضرت فاطمه (س) معروف به خطبه فدکیه
- ساختن بیت الاحزان برای حضرت فاطمه (س) توسط حضرت علی (ع)
- هجوم به خانه حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه (س) و آتش زدن در خانه
- ضرب و جرح حضرت فاطمه (س)
- شهادت جانگداز حضرت فاطمه (س)
- خاکسپاری شبانه حضرت فاطمه (س)
- کناره گیری ابان بن سعید از ولایت بحرین به علت نا مشروع دانستن خلافت
- عدم پرداخت زکات توسط برخی از قبایل به علت نا مشروع دانستن خلافت
- انتصاب علاء بن حضرمی به ولایت بحرین توسط ابوبکر
- ورود نمایندگان طایفه نخع به مدینه و پذیرش اسلام
- قتل شهر بن باذان بدنبال جنگ با مسیله کذاب و تسلط مسیلمه بر یمن

• نبرد خالد بن ولید با هرمز حاکم اَبَلّه در واقعه ذات السلاسل

• حمله مسلمانان به سر حدّات ایران و روم بدستور ابوبکر

• قتل مالک بن نویره بدست خالد بن ولید

• شکست ایرانیان به فرماندهی هرمز در نبرد مذار

• جنگ یمامه (جنگ بین مسلمانان و پیامبران دروغین)

• کشته شدن مسیلمه کذاب در جنگ یمامه

• سرکوب کلیه پیامبران دروغین

• درگیری مسلمانان با رومیان در منطقه وادی العربه

• شکست رومیان در جنگ وادی العربه از اعراب مسلمانان

• فتح حیره با مصالحه

• لشکرکشی ابو عبیده جراح، یزید بن ابی سفیان و شرحبیل بن حسنه به سمت شام

• جنگ میان خالد بن ولید و مسیحیان کلب و غسان در واقعه دومه الجندل

• درگذشت ابو العاص بن ربیع

• درگذشت مهاجر بن ابو امیه

• درگذشت ابو مرثد کتائب بن حصین غنوی

سال ۱۳ هجری

• درگذشت ابوبکر بن ابی قحافه

• آغاز خلافت عمر بن خطاب

• عزل خالد بن ولید از فرماندهی نیروهای مسلمان در شام و جایگزینی ابو عبیده جراح توسط عمر

• شکست رومیان از مسلمانان در جنگ اجنادین

• شهادت خالد بن سعید بن عاص در جنگ اجنادین

• شکست رومیان در نبرد فحل و فتح این شهر بدست مسلمانان

• درگیری مسلمانان و رومیان در داتن

• جنگ یغوث بین مسلمانان و رومیان نزدیک شهر تیریه دمشق

• شکست مسلمانان از ایرانیان در جنگ یوم الجسر

• فتح الانبار

• فتح عين التمر

• در گذشت ابو كبشه غلام پیامبر (ص)

• در گذشت ابان بن سعید بن عاص

سال ۱۴ هجری

- فتح دمشق
- فتح اُبُلّه (۱)
- شکست ایرانیان از مسلمانان در منطقه بُویب
- درگیری مسلمانان با رومیان در مَرَج الصَّفَر (۲)
- قتل سعد بن عبادہ در شام (۳)
- بنای شهر بصره (۴)
- انتصاب عتبہ بن غزوان به ولایت بصره توسط عمر
- درگذشت ابوقحافه پدر ابوبکر
- درگذشت نمیرین تولب بن زهیر

سال ۱۵ هجری

- فتح صور و صیدا
- فتح بیروت و جبیل
- فتح فلسطین
- فتح قنسرین
- فتح غزه
- فتح حلب و حماه
- فتح بلعک و حمص با مصالحه
- سرکوب شورش اهالی دمشق توسط ابوعمیده جراح
- پیروزی مسلمانان در جنگ یرموک
- پیروزی مسلمانان در جنگ قادسیه و فتح آن
- کشته شدن رستم فرخزاد سردار ایرانی توسط هلال بن علقه تیمی

• ورود عمر به جایه در شام و انعقاد صلح با اهالی ایلیناء (بیت المقدّس)

۱- به روایتی سال ۱۲ هجری

۲- به روایتی سال ۱۵ هجری

۳- بنا بر نقلی در واقوصه

۴- به روایتی سال ۱۵ هجری

• در گذشت حجاج بن علاط

• در گذشت نوفل بن حارث بن عبدالمطلب

سال ۱۶ هجری

• فتح مدائن و استیلای مسلمانان و ایوان کسری و خزائن آن

• فتح تکریت و موصل

• فتح ماسَبَدان

• فتح قَرِیسِیا با مصالحه

• پیروزی مسلمانان در جنگ جلولاء در نزدیکی حُلوان بر سپاه ساسانیان

• عزل عتبه بن غزوان از ولایت بصره و جایگزینی مغیره بن شعبه توسط عمر

• بنای شهر عَمَواس

• بنای شهر جیرین

• در گذشت ماریه قبطیه همسر پیامبر (ص) (۱)

• در گذشت عبدالله بن امّ مکتوم (۲)

سال ۱۷ هجری

• فتح جزیره (بخشهای شمالی عراق واقع در میان دجله و فرات)

• فتح مناذر و نهر تیری (۳)

• فتح رامهرمز و شوش (۴)

• فتح کرمان

• فتح جندی شاپور با مصالحه

• بنای شهر کوفه (۵)

• انتصاب سعد بن ابی وقاص بر ولایت کوفه توسط عمر

۱- به روایتی سال ۱۴ هجری

۲- بنا بر نقلی عمرو

۳- به روایتی سال ۲۰ هجری

۴- به روایتی سال ۱۹ یا ۲۰ هجری

۵- به روایتی سال ۱۵ یا ۱۶ هجری

• عزل علاء بن حضرمی از ولایت بحرین و جایگزینی قدامه بن مظعون توسط عمر

• عزل مغیره بن شعبه از ولایت بصره و جایگزینی ابو موسی اشعری توسط عمر

• توسعه مسجد الحرام به دستور عمر

• در گذشت عتبه بن غزوان

سال ۱۸ هجری

• فتح رقه و حران

• فتح عین الوردّه

• فتح اهواز (۱)

• معاهده عمر با اهل ذمه معروف به عهد عمریه

• شیوع طاعون در شام به طاعون عمّواس

• سال رماده (سال قحطی و خشکسالی)

• جابه جا کردن مقام ابراهیم در مسجد الحرام به دستور عمر

• انتصاب عیاض بن غنم بر ولایت جزیره توسط عمر

• اتحاد دو ولایت دمشق و اردن توسط عمر و واگذاری آن به معاویه بن ابی سفیان

• تقسیم سرزمین شام به چهار منطقه نظامی برای اسکان سپاهیان که آنها را اجناد می نامیدند (جند دمشق، جند حمص، جند اردن، جند قنسیرین)

• در گذشت معاذ بن جبل

• در گذشت یزید بن ابی سفیان

• در گذشت شرحبیل بن حسنه

• در گذشت عاص بن سهیل بن عمر و

• در گذشت فضل بن عباس (۲)

• در گذشت ابو عبیده جراح (۳)

۱- به روایتی سال ۱۷ هجری

۲- بنا بر نقلی در سال ۱۳ هجری در جنگ اجنادین به شهادت رسید

۳- به روایتی سال ۱۷ هجری

سال ۱۹ هجری

- فتح جولاء
- فتح قیساریه (۱)
- فتح بلیس و گشودن دژ بابلون در مصر
- فتح رأس العین
- فتح نصیبین بن غنم از ولایت جزیره و جایگزینی حبیب بن مسلمه فہری توسط عمر
- توسعه مسجد النبی به دستور عمر
- در گذشت ابی بن کعب (۲)
- در گذشت سعید بن عامر بن حدیم (۳)

سال ۲۰ هجری

- فتح مصر (۴)
- فتح اسکندریه (۵)
- فتح تستر (شوستر) (۶)
- فتح نهاوند (فتح الفتوح) (۷)
- شہادت نعمان بن مقرن در فتح المفتوح
- بنای شهر فسطاط
- کوچاندن یہودیان خیبر به کوفہ به دستور عمر
- تدوین نخستین دیوان حکومتی به دستور عمر

۱- به روایتی سال ۱۸ یا ۲۰ هجری

۲- به روایتی سال ۲۰، ۲۲ یا ۲۳ هجری

۳- به روایتی سال ۲۰ هجری

۴- به روایتی سال ۱۹ هجری

۵- بنا بر نقلی با مصالحہ گشوده شد

۶- به روایتی سال ۱۹ یا ۲۰ هجری

۷- بنابر نقلی سال ۱۹ یا ۲۱ هجری

- عزل قدامه بن مطعون از ولایت بحرین و جایگزینی ابو هریره دوسی توسط عمر
- عزل سعد بن ابی وقاص از ولایت کوفه و جایگزینی عمار بن یاسر توسط عمر
- عزل حبیب بن مسلمه از ولایت جزیره و جایگزینی عمیره بن سعید انصاری توسط عمر
- در گذشت حباب بن منذر
- در گذشت صفیه عمه پیامبر
- در گذشت زینب دختر جحش همسر پیامبر (ص)
- در گذشت اسید بن حضیر
- در گذشت انیس بن مرثد بن ابی مرثد عنوی
- در گذشت عیاض بن غنم
- در گذشت بلال حبشی (۱)

آرامگاه سلمان فارسی
و حدیقه بن یمان

آرامگاه بلال حبشی

● در گذشت ابو سفیان بن حارث

سال ۲۱ هجری

● فتح همدان

● فتح جی (اصفهان)

- فتح صمیره و شیروان با مصالحه
- انتصاب عمر و بن عاص به ولایت مصر توسط عمر
- عزل ابو هریره دوسی از ولایت بحرین و جایگزینی عیاش بن عبدالله توسط عمر
- در گذشت خالد بن ولید
- در گذشت طلیحه بن خویلد انصاری
- در گذشت علاء بن حضرمی

سال ۲۲ هجری

- فتح زنجان و قزوین
- فتح جرجان و قومس
- فتح آذربایجان
- فتح طرابلس و برقه
- فتح موقان
- فتح مامغان
- فتح باب(در بند)
- عزل عمار بن یاسر از ولایت کوفه و جایگزینی مغیره به شعبه توسط عمر
- در گذشت سراقه بن عمرو
- در گذشت نعیم بن مقرن

سال ۲۳ هجری

- فتح کازرون
- فتح تَوَج (توز) در نزدیکی کازرون
- فتح اصطخر (۱)
- فتح فسا و دارابگرد

• فتح قم و کاشان

• فتح عسقلان با مصالحه

۱- به روایتی سال ۲۲ هجری

• عزل عیاش بن عبدالله از ولایت بحرین و جایگزینی عثمان بن ابی العاص ثقفی توسط عمر

• قتل عمر بن خطاب به دست فیروز (ابولوء لوء)

• تشکیل شورای خلافت

• انتخاب عثمان بن عفان در شورا به عنوان خلیفه

• آغاز خلافت عثمان بن عفان

• قتل هرمان، همسر و دختر ابولوء لوء به دست عبیدالله بن عمر

• در گذشت سهیل بن عمرو

• در گذشت قتاده بن نعمان انصاری

• در گذشت ربیعہ بن حارث بن عبدالمطلب

• در گذشت عتاب بن اُسَید (۱)

• در گذشت عتبہ بن مسعود

• در گذشت منذر بن جموح

• در گذشت واقد بن عبدالله تمیمی

سال ۲۴ هجری

• فتح ری (۲)

• فتح ارمنیه

• انتصاب عتبہ بن فرقد سلمی به ولایت آذربایجان توسط عثمان

• در گذشت عبدالرحمان بن کعب انصاری

• در گذشت سراقه بن مالک مدلجی

• در گذشت معاذ بن عمرو

سال ۲۵ هجری

• نقص معاهده بابلون توسط رومیان و قتل و اسارت اهالی اسکندریه به علت عهد شکنی

● جنگ ولید بن ولید بن عقبه با اهالی آذربایجان و ارمنیه پس از نقص عهد آنان

● انتصاب ولید بن عقبه به ولایت آذر بایجان توسط عثمان

۱- به روایتی سال ۱۳ هجری

۲- به روایتی سال ۲۱، ۲۲ یا ۲۳ هجری و بنا بر نقلی ری در زمان عمر در محاصره بود، اما در عثمان فتح شد

- جنگ معاویه بن ابی سفیان با رومیان و انهدام دژهای بین انطاکیه و طرسوس
- سرکوب شورش اهالی ری توسط ابوموسی اشعری
- عزل سعد بن ابی وقاص از ولایت کوفه و جایگزینی ولید بن عقبه توسط عثمان
- عزل عمر و بن عاص از ولایت مصر و جایگزینی عبدالله بن سعد بن ابی سرح توسط عثمان
- در گذشت صعب بن جنامه
- در گذشت عتبه بن فرقد سلمی
- در گذشت وحشی بن حرب

سال ۲۶ هجری

- توسعه مسجدالحرام توسط عثمان
- حمله معاویه بن ابی سفیان به جزیره قبرس
- استرداد اسکندریه از قوای رومیان
- تولد حضرت ابوالفضل عباس (ع)
- در گذشت کعب بن زهیر

سال ۲۷ هجری

- فتح سبیطله
- سرکوب شورش اهالی آذربایجان توسط حدیفه بن یمان
- ارسال سپاهی از شام به دستور معاویه بن ابی سفیان به رهبری معاویه بن حدیج به شمال آفریقا و فتح آن (۱)
- حمله دریایی به سواحل اندلس به فرماندهی عبدالله بن نافع
- مصالحه مردم و حکومت افریقیه با عبدالله بن سعد بن ابی سرح
- در گذشت ابوذویب خویند بن خالد هذلی
- در گذشت ابور مته بلوی

سال ۲۸ هجری

۱- بنا بر نقلی خدیج

۲- به روایتی سال ۲۷ یا ۲۹ هجری

- لشکر کشی مسلمانان به سواحل جنوبی دریای خزر و عدم توفیق آنان در فتح دیار
- حمله حبیب بن مسلمه فهري به مرزهای جزیره و استیلای وی بر سمیسات و ملطیه
- در گذشت عبدالله بن حذافه

سال ۲۹ هجری

- فتح خراسان
- فتح جزیره اوراد
- سرکوب شورش اهالی اصطخر توسط عبدالله بن عامر
- توسعه مسجدالنبی به دستور عثمان
- عزل ابوموسی اشعری از ولایت بصره و جایگزینی عبدالله بن عامر توسط عثمان

سال ۳۰ هجری

- فتح دامغان
- پیشروی سپاهیان سفیان بن عوف در مرزهای جزیره و مرعش
- جنگ یزدگرد سوم پادشاه ساسانی با مسلمانان در خراسان
- آغاز اعتراض و نارضایتی مردم نسبت به عملکرد عثمان
- شکایت مردم کوفه از ولیدبن عقبه به عثمان به علت خواندن نماز صبح در حال مستی در مسجد
- عزل ولیدبن عقبه از ولایت کوفه و جایگزینی سعیدبن عاص توسط عثمان
- درگذشت عبدالله بن کعب انصاری
- درگذشت حاطب بن ابی بلتعہ لخمی
- درگذشت نعیم بن مسعود اشجعی
- درگذشت عروه بن حزام

سال ۳۱ هجری

- فتح طخارستان و هرات

• فتح فاریاب و ابیورد

• فتح طالقان و سرخس

- فتح نیشابور و طوس
- فتح درب (ناحیه ای بین انطاکیه و طرسوس)
- فتح کامل ارمینیه
- فتح مرو با مصالحه
- سرکوب شورش اهالی خراسان توسط عبدالله بن عامر و سعید بن عاص
- انقراض سلسله ساسانیان و قتل یزدگرد سوم آخرین پادشاه ساسانی
- نبرد دریایی مسلمانان با رومیان در اسکندریه
- تبعید ابوذر غفاری به رَبنده به دستور عثمان
- درگذشت ابوسفیان بن حرب (۱)
- درگذشت حکم بن ابی العاص (۲)
- درگذشت ابوالدرداء انصاری

سال ۳۲ هجری

- فتح جوزجان
  - شکست رومیان در جنگ با معاویه بن ابی سفیان در قسطنطنیه
  - سرکوب شورش اهالی قهستان توسط عبدالله بن حازم
  - درگذشت ابوذر غفاری
  - درگذشت عباس بن عبدالمطلب
  - درگذشت عبدالرحمان بن عوف (۳)
  - درگذشت کعب الاحبار (۴)
  - درگذشت عبدالله بن مسعود
  - درگذشت عبدالله بن زید
-

۱- به روایتی سال ۳۰ یا ۳۲ هجری

۲- به روایتی سال ۳۲ یا ۳۵ هجری

۳- به روایتی سال ۳۱ هجری

۴- به روایتی سال ۳۲ یا ۳۴ هجری

سال ۳۳ هجری

- حمله مجدد معاویه بن ابی سفیان به جزیره قبرس و فتح آن
- جنگ معاویه بن ابی سفیان در جزیره مالت
- شکست قارون خاقان ترک در ماوراءالنهر
- تبعید اهالی بصره به شام و مصر به دلیل مخالفت با سیاستهای عثمان به دستور مستقیم وی
- مخالفت اهالی کوفه با سعید بن عاص و اخراج وی از این شهر
- تبعید اهالی کوفه به شام و بازگرداندن سعید بن عاص به این شهر به دستور عثمان
- درگذشت مقداد بن عمرو
- درگذشت طفیل بن حارث بن عبدالمطلب (۱)
- درگذشت حُصَین بن حارث بن عبدالمطلب (۲)

سال ۳۴ هجری

- حمله معاویه بن ابی سفیان به قیساریه
- جنگ ذات الصواری در مدیترانه میان مسلمانان و کنستانتین دوم امپراتور روم
- تسلط مسلمانان بر جزیره رودوس
- اخراج مجدد سعید بن عاص توسط مردم و تعیین ابوموسی اشعری بعنوان والی این شهر توسط مردم کوفه (معروف به یوم الجرعه)
- درگذشت عبدالرحمان بن جبر انصاری
- درگذشت عبادۀ بن صامت
- درگذشت ابوظلحه انصاری
- درگذشت عاقل بن بکیر

سال ۳۵ هجری

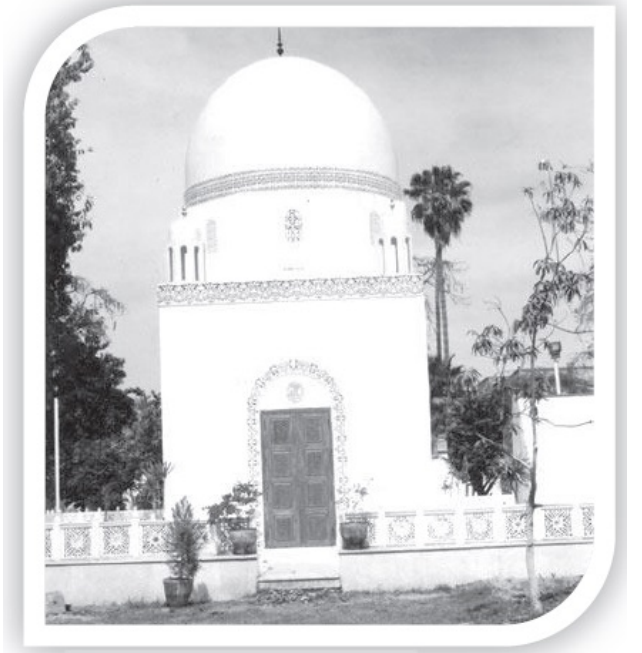
- فتح سیراف از توابع فارس
- مخالفت مردم مصر با عبدالله بن سعد بن ابی سرح و اخراج وی و تعیین محمد بن ابی حذیفه بعنوان والی توسط مردم مصر

۱- به روایتی سال ۳۱ یا ۳۲ هجری

۲- به روایتی سال ۳۲ یا ۳۵ هجری

- محاصره خانه عثمان
- بستن آب به روی عثمان
- اعزام سپاهی توسط معاویه به فرماندهی حبیب بن مسلمه فُهری برای نجات عثمان
- هجوم به خانه عثمان و کشتن وی و قطع انگشتان نائله همسر عثمان
- بیعت مردم با حضرت علی (ع)
- آغاز خلافت حضرت علی (ع)
- بیعت نکردن عبدالله بن عمر، اسامه بن زید، محمد بن مسلمه و سعد بن ابی وقاص با حضرت علی (ع)
- تلاش کنستانتین دوم برای حمله وسیع به سرزمینهای اسلامی پس از تشنجات سیاسی بوجود آمده از قتل عثمان
- درگذشت عامر بن ربیع
- درگذشت علاء بن وهب
- درگذشت اوس بن خولی انصاری
- درگذشت نُسَیر بن نور
- درگذشت عبدالله بن زعمه
- درگذشت قحطبه بن عامر انصاری
- درگذشت هاشم بن عتبّه معروف به هاشم مرقال

آرامگاه مالک اشتر

سال ۳۶ هجری

- انتصاب ابو قتاده ربیع انصاری به ولایت مکه توسط حضرت علی (ع)
- انتصاب تمیم بن عمرو انصاری به ولایت مدینه توسط حضرت علی (ع)
- انتصاب عثمان بن حنیف به ولایت بصره توسط حضرت علی (ع)
- انتصاب قیس بن سعد بن عباد به ولایت مصر توسط حضرت علی (ع)
- انتصاب عبیدالله بن عباس به ولایت یمن توسط حضرت علی (ع)
- انتصاب عبدالرحمان بن ابزی به ولایت خراسان توسط حضرت علی (ع)
- انتصاب عون بن جعد بن هبیره مخزومی به ولایت سیستان توسط حضرت علی (ع)
- قتل عون بن جعد بن هبیره مخزومی توسط مخالفان حضرت علی (ع)
- انتصاب مالک اشتر به ولایت جزیره توسط حضرت علی (ع)
- حمله مالک اشتر به جزیره برای خلع نماینده امویان از آن دیار
- پیمان شکنی طلحه و زبیر با حضرت علی (ع)
- حمله سپاهیان عایشه به بصره و شکنجه دادن عثمان بن حنیف والی این شهر
- حرکت سپاهیان حضرت علی (ع) به عراق برای مقابله با پیمان شکنان
- جنگ جمل (نبرد با ناکثین)
- شکست سپاهیان عایشه در جنگ جمل و به اسارت در آمدن عایشه
- عزیمت عایشه به مدینه به دستور حضرت علی (ع)
- عزل ابوموسی اشعری از ولایت کوفه و جایگزینی قرظ بن کعب انصاری توسط حضرت علی (ع)
- بیعت مردم بصره با حضرت علی (ع) پس از جنگ با جمل
- جابجائی مرکز خلافت از مدینه به کوفه
- عزل ابو قتاده انصاری از ولایت مکه و جایگزینی قثم بن عباس توسط حضرت علی (ع)
- عزل تمیم بن عمرو انصاری از ولایت مدینه و جایگزینی سهل بن حنیف توسط حضرت علی (ع)

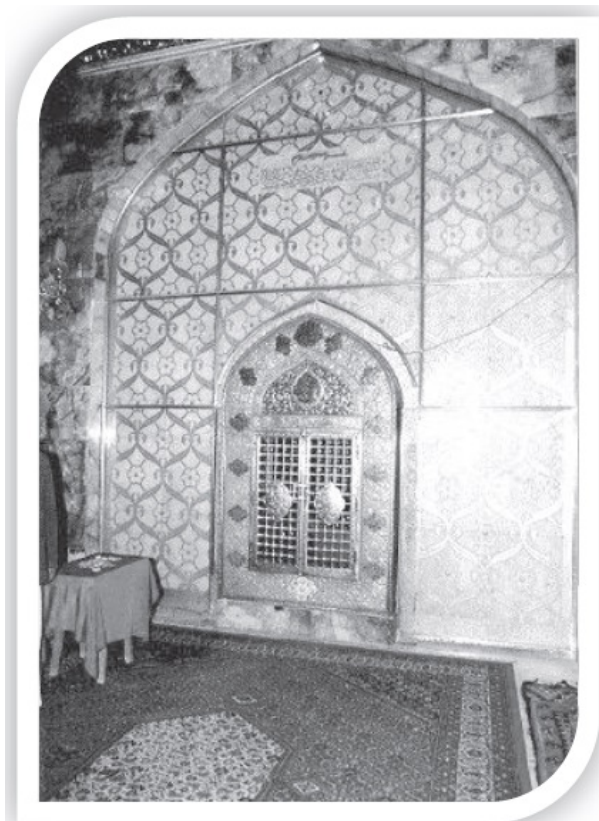
● قتل محمد بن ابی حذیفه توسط عمال معاویه (۱)

۱- به روایتی سال ۳۷ یا ۳۸ هجری

● حرکت سپاهیان حضرت علی (ع) به سوی صفین برای جنگ با معاویه

● درگذشت سلمان فارسی (۱)

محل ضربت خوردن حضرت علی (ع)

آرامگاه سلمان فارسی و حذیفه بن یمان

● درگذشت حذیفه بن یمان

● درگذشت حَبَاب بن اَرْت

● درگذشت قدامه بن مظعون

● درگذشت یعلی بن امیه

سال ۳۷ هجری

● پیوستن گروهی از مردم موصل به فرماندهی معقل بن قیس به سپاهیان حضرت علی (ع) جهت عزیمت به صفین

● جنگ صفین (نبرد با قاسطین)

● حيله جنگی عمرو بن عاص مبنی بر بالا بردن قرآن ها بر نیزه ها و فریب خوردن عده ای از سپاهیان حضرت علی (ع)

● توقف جنگ و عهدنامه صلح به مدت یک سال

- حکم قرار دادن عبدالله بن عباس توسط حضرت علی (ع) و مخالفت عده ای از سپاهیان حضرت علی (ع)
- حکم قرار داد ابوموسی اشعری توسط حضرت علی (ع) از روی ناچاری
- حکم قرار دادن عمرو بن عاص توسط معاویه
- فریب خوردن ابوموسی اشعری از عمرو بن عاص در ماجرای حکمیت
- اعتراض گروهی از سپاهیان حضرت علی (ع) به حکمیت و خروج آنها بر وی در منطقه ای به نام حروراء با شعار لا حکم الا لله
- بیعت خوارج با عبدالله بن وهب الراسبی
- درگیری نیروهای مدائن با خوارج به فرماندهی سعد بن مسعود ثقفی
- سرکوب شورش اهالی نیشابور توسط خلیده بن قزّه
- در گذشت مسطح بن اثانه
- در گذشت عبدالله بن سعد بی ابی سرح

سال ۳۸ هجری

- شهادت عبدالله بن خُباب بن آرْت و همسرش توسط خوارج
- حرکت سپاهیان حضرت علی (ع) به سوی نهروان برای جنگ با خوارج
- جنگ نهروان (نبرد با مارقین)
- شکست خوارج در جنگ نهروان
- خروج اشرس بن عوف شیبانی علیه حضرت علی (ع) پس از جنگ نهروان
- سرکوب شورش اشرس بن عوف شیبانی توسط ابرش بن حسان و قتل وی
- شهادت جمع کثیری از اصحاب حضرت علی (ع) توسط خوارج در ناحیه جَرَجْرایا در حدود جَبَل و کسکر
- سرکوب خوارج در اطراف مدائن توسط سعد بن مسعود ثقفی
- سرکوب شورش خُرَیْت بن راشد توسط معقل بن قیس ریاحی و قتل وی
- سرکوب شورش عبدالله بن عامر حضرمی توسط جاریه بن قدامه

- سرکوب شورش هلال بن علقمه (۱) توسط معقل بن قیس ریاحی
- سرکوب شورش اشهب بن بشیر (۲) توسط جاریه بن قدامه (۳) و قتل وی
- شکست شریح بن هانی از ابو مریم سعدی از خوارج
- سرکوب شورش ابو مریم سعدی توسط جاریه بن قدامه
- اعزام سپاهی به فرماندهی عبدالله بن حضرمی برای تصرف بصره به دستور معاویه
- اعزام جاریه بن قدامه به بصره توسط حضرت علی (ع) و شکست عبدالله بن حضرمی از جاریه
- شهادت محمد بن ابوبکر در مصر و سوزاندن جسد وی
- انتصاب مالک اشتر به ولایت مصر توسط حضرت علی (ع)
- مسموم کردن مالک اشتر توسط عمال معاویه در مصر

آرامگاه مالک اشتر

● شهادت مالک اشتر

۱- بنا بر نقلی عُلفه

۲- بنا بر نقلی بشر

۳- بنا بر نقلی حجر بن عدی

- تسلط عمرو بن عاص بر مصر
- انتصاب تمام بن عباس به ولایت مدینه توسط حضرت علی (ع)
- تولد امام زین العابدین (ع) (۱)
- در گذشت سهل بن حنیف انصاری
- در گذشت صهیب بن سنان رومی (۲)

سال ۳۹ هجری

- اعزام سپاهی به فرماندهی معقل بن قیس ریاحی توسط حضرت علی (ع) به مکه برای مقابله با سپاهیان شام
- فرار سپاهیان شام از مکه با دادن چند کشته واسیر
- شهادت مدرک بن بشر غنوی و عبدالله بن قیسی قاسبی از اصحاب حضرت علی (ع) در اثر شیبیخون امویان به منطقه جزیره فراتیه
- اعزام سپاهی به دستور معاویه و به فرماندهی مسلم بن عقبه به دومه الجندل برای اطاعت کردن مردم آن دیار بامعاویه
- اعزام سپاهی به فرماندهی مالک بن کعب همدانی توسط حضرت علی (ع) به دومه الجندل و فرار مسلم بن عقبه
- فتح نواحی سند توسط حارث بن مرّه عبدی
- سرکوب شورش اهالی اصطخر توسط زیاد بن ابیه
- انتصاب زیاد بن ابیه به ولایت فارس و کرمان توسط حضرت عهلی (ع)
- عزل قثم بن عباس از ولایت مکه و جایگزینی معبد بن عباس توسط حضرت علی (ع)
- عزل تمام بن عباس از ولایت مدینه و جایگزینی ابو ایوب انصاری توسط حضرت علی (ع)

۱- به روایتی سال ۳۵ هجری

۲- به روایتی سال ۳۲، ۳۷ یا ۳۹ هجری

سال ۴۰ هجری

- اعزام سپاهی به دستور معاویه و به فرماندهی بسر بن ارطاه به یمن و حجاز (۱)
- شهادت ابو کرب از اصحاب حضرت علی (ع) در اَرَحَب به دست بسر بن ارطاه
- شهادت عبدالله بن ثوابه از اصحاب حضرت علی (ع) در خَرموت به دست بسر بن ارطاه
- بریدن سر طفلان عبیدالله بن عباس والی مدینه به دست بسر بن ارطاه
- گریختن ابویوب انصاری والی مدینه به کوفه
- بازپس گیری حجاز و یمن از شامیان توسط سپاه حضرت علی (ع)
- عزل معبد بن عباس از ولایت مکه و جایگزینی جاریه بن قدامه توسط حضرت علی (ع)
- ضربت خوردن حضرت علی (ع) بدست عبدالرحمان بن ملجم مرادی از خوارج در مسجد کوفه

آرامگاه امام حسن مجتبی (ع) در قبرستان بقیع

محل ضربت خوردن حضرت علی (ع)

● شهادت جانگزار حضرت علی (ع)

آرامگاه ابویوب انصاری

حرم مطهر حضرت علی (ع) در شهر نجف

● آغاز امامت حضرت امام حسن مجتبی (ع)

● خاکسپاری شبانه حضرت علی (ع)

● بیعت مردم با امام حسن مجتبی (ع)

● آغاز خلافت امام حسن مجتبی (ع)

● هلاکت عبدالرحمان بن ملجم مرادی به دست امام حسن مجتبی (ع)

● خلیفه خواندن معاویه در شام توسط خودش

● بیعت مردم با معاویه در بیت المقدس به عنوان خلیفه و نامیدن وی به نام امیرالمومنین

● دعوت امام حسن مجتبی (ع) از مردم کوفه برای جهاد با معاویه

● اعدام جاسوسان معاویه در کوفه به دست امام حسن مجتبی (ع)

● انتصاب عییدالله بی عباس به فرماندهی سپاه توسط امام حسن مجتبی (ع)

● در گذشت قرظه بن کعب انصاری

● در گذشت ابو رافع غلام پیامبر (ص)

● در گذشت ابو لباله بن عبدالمنذر انصاری

● در گذشت تمیم بن اوس انصاری

● در گذشت اشعث بن قیس کنندی (۱)

● در گذشت خارجه بن حدافه

● در گذشت مالک بن ربیعہ انصاری

سال ۴۱ هجری

● نامه معاویه به امام حسن مجتبی (ع) برای درخواست صلح

● پیوستن عیدالله بن عباس و هشت هزار تن از سپاهیان به معاویه

● سوء قصد نافرجام به امام حسن مجتبی (ع) در ساباط مدائن توسط جزّاح بن قبیصه از خوارج و قتل وی

● صلح امام حسن مجتبی (ع) با معاویه در مَسْکِن به دلیل بی وفایی کوفیان

● کناره گیری امام حسن مجتبی (ع) از خلافت

● آغاز خلافت معاویه بن ابی سفیان

● تاسیس سلسه بنی امیّه توسط معاویه

● انتخاب دمشق به عنوان مرکز خلافت توسط معاویه

● صلح معاویه با کنستانتین دوم در ازای پرداخت صد هزار دینار

● سبّ حضرت علی (ع) بر فراز منابر بدستور معاویه

● انتصاب خالد بن عاص بن هشام (۲) بر ولایت مکه توسط معاویه

● انتصاب مروان بن حکم بر ولایت مدینه توسط معاویه

● انتصاب عبدالله بن عمرو بن عاص بر ولایت کوفه توسط معاویه

● انتصاب بسر بن ارطاه بر ولایت بصره توسط معاویه

● انتصاب خالد بن معمر بر ولایت خراسان توسط معاویه

● سرکوب شورش خوارج به رهبری ابن ابی حوساء و قتل وی

● سرکوب شورش قروه بن نوفل و قتل وی

۱- به روایتی سال ۴۲ هجری

۲- بنابر نقلی عتبه بن ابی سفیان

- سرکوب شورش معین بن عبدالله و قتل وی
- سرکوب شورش ابن مریم و قتل وی
- عزل عبدالله بن عمرو بن عاص از ولایت کوفه و جایگزینی مغیره بن شعبه توسط معاویه
- در گذشت عثمان بن حنیف
- در گذشت صفوان بن امیه (۱)

سال ۴۲ هجری

- فتح زنج (زرنج)
- فتح غدامس
- سرکوب شورش ابولیلی و قتل وی
- سرکوب شورش اهالی سیستان
- انتقال گروهی از ساکنین بعلبک و حمص به سواحل اردن ، صورو انطاکیه به دستور معاویه
- انتقال گروهی از ساکنین ایرانی بصره و کوفه به انطاکیه به دستور معاویه
- عزل بسر بن اراطه از ولایت بصره و جایگزینی عبدالله بن عامر توسط معاویه
- در گذشت عثمان بن طلحه
- در گذشت حذیفه بن أسید غفاری
- در گذشت رفاعه بن رافع انصاری (۲)
- در گذشت عقبه بن عمرو انصاری (۳)
- در گذشت ابوموسی اشعری (۴)
- در گذشت عقبه بن رفاعه انصاری
- در گذشت لبید بن ربیع انصاری

سال ۴۳ هجری

- فتح رخج و غزنه

۱- به روایتی سال ۴۲ هجری

۲- به روایتی سال ۴۱ هجری

۳- به روایتی سال ۳۹، ۴۰ یا ۴۱ هجری

۴- به روایتی سال ۴۴، ۵۰ یا ۵۲ هجری

- انتصاب عبدالله بن عمرو بن عاص بر ولایت مصر توسط معاویه
- سرکوبی شورش خوارج به رهبری مستورد بن علفه تیمی و قتل وی
- عزل عبدالله بن عمرو بن عاص از ولایت مصر و جایگزینی عقبه بن ابی سفیان توسط معاویه
- در گذشت عمرو بن عاص (۱)

● انتصاب عقبه بن عامر به ولایت مصر توسط معاویه

● در گذشت محمد بن مسلمه انصاری (۲)

● در گذشت عبدالله بن سلام

● در گذشت عبدالرحمان بن حارث مخزومی

سال ۴۴ هجری

● فتح کابل

● پیشروی مسلمانان تا پنجاب هند

● سرکوب شورش قریب ازدی و زحاف طایی و قتل وی

● استلحاق معاویه از زیاد بن ابیه (نسبت دادن فرزندی به ابوسفیان)

● عزل عبدالله بن عامر از ولایت بصره و جایگزینی حارث بن عبدالله ازدی توسط معاویه

● اقدام مروان بن حکم برای ساختن قصر (او اولین کسی بود که در مدینه قصر ساخت)

● انتصاب عقبه بن عامر جهنی به ولایت مصر توسط معاویه

● در گذشت عتبه بن ابی سفیان (۳)

● در گذشت ام حبیبه همسر پیامبر (ص)

سال ۴۵ هجری

● سرکوب شورش خوارج به رهبری سهم بن غالب و قتل وی

● انتصاب معاویه بن حدیج کندی بر ولایت افریقیه توسط معاویه

● حملات سپاه معاویه بن حدیج کندی به جزیره ی سیسیل به فرماندهی عبدالله بن قیس

۱- به روایتی سال ۴۱ هجری

۲- به روایتی سال ۴۱ هجری

۳- به روایتی سال ۴۳ هجری

● عزل حارث بن عبدالله ازدی از ولایت بصره و جایگزینی زیاد بن ابیه توسط معاویه

● انتصاب حکومت خراسان ، بحرین و عمان به قلمرو زیاد بن ابیه توسط معاویه

● در گذشت دحیه بن خلیفه معروف به دحیه کلبی

● در گذشت عاصم بن عدی انصاری

● در گذشت سلمه بن سلاله انصاری

● در گذشت حفصه همسر پیامبر (ص) (۱)

● در گذشت هانی نیار (۲)

سال ۴۶ هجری

● شکست ترکان در جنگ ترکان با ربیع بن زیاد سیستانی

● سرکوب شورش خوارج به رهبری یزید بن مالک باهلی معروف به خطیم

● قتل یزید بن مالک باهلی به دستور زیاد بن ابیه

● در گذشت عبدالرحمان بن خالد بن ولید (۳)

● در گذشت صالح بن کسان

● در گذشت مالک بن حارث مخزومی

● در گذشت هرم بن حیان عبدی

سال ۴۷ هجری

● فتح جزیره جریه

● حمله مسلمانان به جزیره سیسیل

● حمله مسلمانان به جزیره رودرس

● عزل عقبه بن عامر جهنی از ولایت مصر و جایگزینی مسلمة بن مخلد توسط معاویه

● کشته شدن عبدالله بن سوار عبدی فرمانده اموی در جنگ ترکان قیفان در سرزمین هند

● در گذشت ابومسلم سلمه بن اکوع

۱- به روایتی سال ۴۱ هجری

۲- به روایتی سال ۴۱ هجری

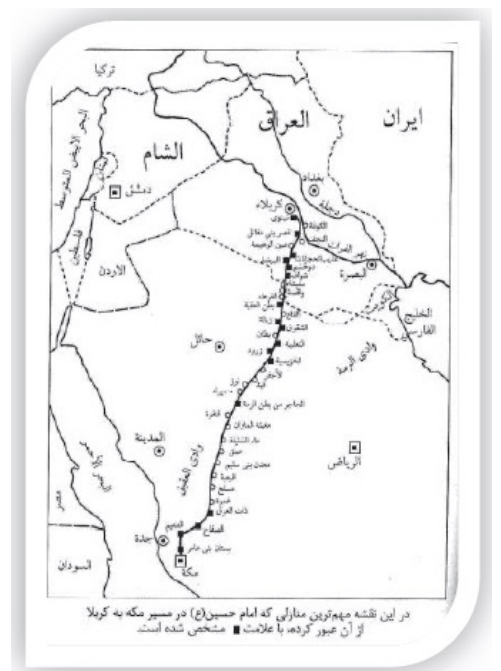
۳- بنا بر نقلی به دستور معاویه مسموم شد

سال ۴۸ هجری

- محاصره قسطنطنیه توسط مسلمانان
- جنگ دریایی مسلمانان با رومیان
- انتصاب غالبه بن فضاله به ولایت خراسان توسط زیاد بن ابیه
- درگذشت عبدالله بن عیاش بن ربیعہ مخزومی
- درگذشت حارث بن قیس

سال ۴۹ هجری

- شیوع طاعون در کوفه
- عزل معاویه بن حدیج کندی از ولایت افریقیه و جایگزینی عقبه بن نافع توسط معاویه
- عزل مروان بن حکم از ولایت مدینه و جایگزینی سعید بن عاص توسط معاویه
- ساختن کشتی در عکا توسط صنعتگران به دستور معاویه
- حمله اول سپاهیان به قسطنطنیه (این حمله با کمک سپاه فضاله بن عبید انصاری صورت گرفت)
- مسموم کردن امام حسن مجتبی (ع) بدست همسرش جعدہ به تحریک معاویه
- شهادت جانگزار امام حسن مجتبی (ع) (۱)

● آغاز امامت امام حسین (ع)

● ممانعت عمال اموی مبنی بر خاکسپاری امام حسن مجتبی (ع) در کنار مرقد پیامبر (ص)

● خاکسپاری امام حسن مجتبی (ع) در قبرستان بقیع

سال ۵۰ هجری

● سرکوب شورش خوارج توسط زیاد بن ابیه

● گردن زدن عمرو بن حَمِق خزاعی از شیعیان حضرت علی (ع) به دستور معاویه

● گرداندن سر عمرو بن حَمِق خزاعی در شهرها (این اولین سری بود که در شهرها گردانده شد)

● انتصاب زیاد بن ابیه به ولایت کوفه توسط معاویه

● انتصاب سمره بن جندب به جانشینی خود در بصره توسط ابن زیاد بن ابیه

● انتصاب عبیدالله بن ابی بکر به ولایت سیستان توسط زیاد بن ابیه

● درگذشت زید بن خالد جهنی

● درگذشت عبدالرحمان بن سمره

● درگذشت مدلاج بن عمرو

● درگذشت مدلاج بن عمرو

● درگذشت صفیه دختر حُیّی همسر پیامبر (ص) (۱)

● درگذشت مغیره بن شعبه (۲)

سال ۵۱ هجری

● فتح قهستان

● فتح بلخ با مصالحه

● کشتار جمع کثیری از شیعیان عراق توسط سمره بن جندب

● شهادت حجر بن عدی و شش تن از یارانش در مَرَج عَدَار به دستور معاویه (۳)

● انتقال پنجاه هزار تن از اهالی بصره و کوفه به خراسان توسط زیاد بن ابیه

۱- به روایتی سال ۳۶ یا ۵۲ هجری

۲- به روایتی سال ۴۸، ۴۹ یا ۵۱ هجری

۳- به روایتی سال ۵۲ یا ۵۳ هجری

۴- به روایتی سال ۵۴ یا ۶۵ هجری

- در گذشت سعید بن زید
- در گذشت میمونه همسر پیامبر (ص)
- در گذشت عثمان بن ابی العاص (۱)

سال ۵۲ هجری

- سرکوب شورش خوارج به رهبری زیاد بن خراش عجلوی و قتل وی
- محاصره قسطنطنیه توسط یزید بن معاویه و سفیان بن عوف ازدی به مدت پنج سال
- در گذشت معاویه بن حدیج کندی
- در گذشت عمران بن حُصین
- در گذشت ابوبکره ثقفی
- در گذشت کعب بن عجره (۲)

سال ۵۳ هجری

- فتح جزیره رودرس
- هلاکت زیاد بن ابیه (با مرگ او شیعیان اندکی آسوده شد و به کوفه باز گشتند)
- انتصاب ضحاک بن قیس فِهری بر ولایت کوفه توسط معاویه
- انتصاب سمره بن جندب بر ولایت بصره توسط معاویه
- انتصاب عبدالله بن زیاد به ولایت خراسان توسط معاویه
- انتصاب عباد بن یزید به ولایت سیستان توسط معاویه
- غلبه مسلمانان بر سرزمین ترکستان
- در گذشت ربیع بن زیاد
- در گذشت فیروز دیلمی
- در گذشت فضاله بن عبید انصاری
- در گذشت عمرو بن جزم انصاری (۳)

● در گذشت عبدالرحمان بن ابی بکر (۴)

۱- به روایتی سال ۵۰ هجری

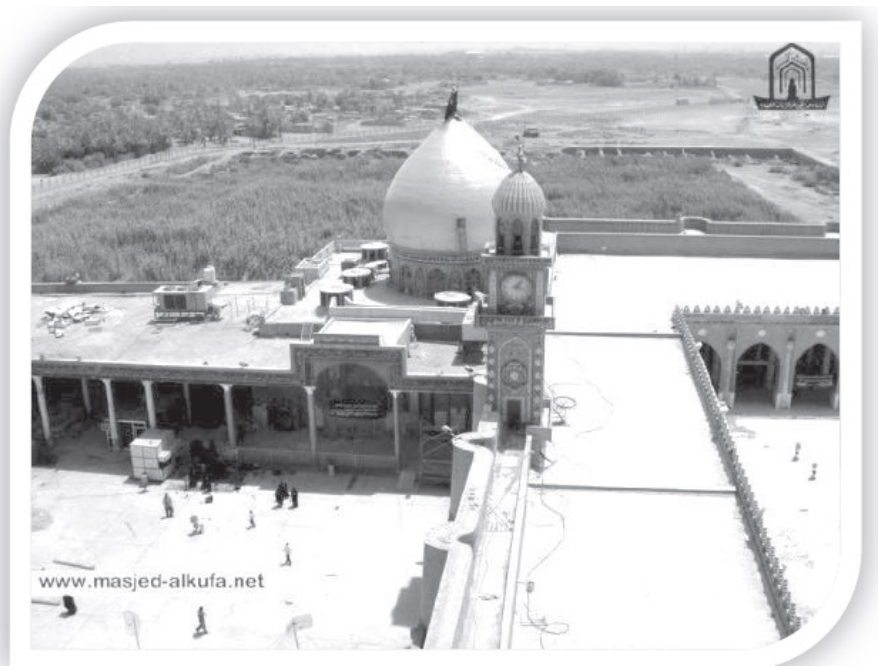
۲- به روایتی سال ۵۱ یا ۵۳ هجری

۳- به روایتی سال ۵۱ یا ۵۴ هجری

۴- به روایتی سال ۵۴ یا ۵۹ هجری و بنابر نقلی به دستور معاویه مسموم شد

سال ۵۴ هجری

- فتح سرزمین اوراد
- فتح بیکند و نخشب
- فتح جزیره کرت
- حمله دوم سپاهیان شام به قسطنطنیه (این دوره جنگ ها هفت سال طول کشید)
- عزل سعید بن عاص از ولایت مدینه و جایگزینی مروان بن حکم توسط معاویه
- عزل سمره بن جندب از ولایت بصره و جایگزینی عبدالله بن عمرو بن غیلان ثقفی توسط معاویه
- در گذشت ثویان غلام پیامبر(ص)
- در گذشت حکیم بن حزام
- در گذشت ابوقتاده ربیع انصاری (۱)
- در گذشت مخرمه بن نوفل
- در گذشت عبدالله بن اُنیس جهنی انصاری
- در گذشت ابو ایوب انصاری (۲)

آرامگاه حضرت مسلم (ع)

● در گذشت اسامه بن زید بن حارثه (۳)

۱- به روایتی سال ۴۰ هجری

۲- به روایتی سال ۵۱، ۵۲ یا ۵۳ هجری

۳- به روایتی سال ۵۸ یا ۵۹ هجری

- در گذشت حویطب بن عبدالعزی
- در گذشت سعید بن یربوع بن عنکته
- در گذشت سوده همسر پیامبر (ص) (۱)

سال ۵۵ هجری

- عزل عقبه بن نافع از ولایت افریقیه و جایگزینی ابو مهاجر دینار توسط مسلمه بن مخلده
- عزل عبدالله بن عمرو بن غیلان از ولایت بصره و جایگزینی عبیدالله بن زیاد توسط معاویه
- در گذشت ارقم بن ابی ارقم
- در گذشت کعب بن عمرو انصاری
- در گذشت عامر بن عبد قیس
- در گذشت یزید بن اسد بن کرز بجلی
- در گذشت مالک بن عبدالله معروف به مالک الخرایا
- در گذشت سعد بن ابی وقّاس (۲)

سال ۵۶ هجری

- فتح ترمذ با مصالحه
- حمله سعید بن عثمان بن عفّان به سمرقند و سغد
- بیعت گرفتن معاویه برای پسرش یزید و انتصاب او به ولیعهد خویش
- عزل عبدالله بن زیاد از ولایت خراسان و جایگزینی سعید بن عثمان بن عفّان توسط معاویه
- در گذشت رویف بن ثابت انصاری
- در گذشت جویریّه همسر پیامبر (ص)
- در گذشت قثم بن عبّاس بن عبدالمطلب (۳)

سال ۵۷ هجری

- عزل مروان بن حکم از ولایت مدینه و جایگزینی ولید بن ابی سفیان توسط معاویه

۱- به روایتی سال ۲۳ هجری

۲- به روایتی سال ۵۴ یا ۵۸ هجری و بنا بر نقلی به دستور معاویه مسموم شد

۳- بنا بر نقلی در سمرقند به شهادت رسید

● در گذشت عثمان بن شیبه بن ابی طلحه

● در گذشت جبیر بن مطعم

● در گذشت عبدالله بن قدامه

● در گذشت عبدالله بن مَعْل (۱)

سال ۵۸ هجری

● عزل ضحاک بن قیس فہری از ولایت کوفه و جایگزینی عبدالرحمان بن عبدالله ثقفی توسط معاویه

● سرکوب شورش خوارج به رهبری طواف بن غلاق و قتل وی

● سرکوب شورش خوارج به رهبری عروه بن ادیه و قتل وی

● اسلام آوردن یکی از رهبران بربر در شمال آفریقا بنام کُسیله بن لمزم (او سپس با ابو مهاجر دینار هم پیمان شد و با کمک یک دیگر مغرب الاوسط را فتح کردند)

● هلاکت سمره بن جندب (۲)

● در گذشت عایشه همسر پیامبر (ص) (۳)

● در گذشت مالک بن عباده

● در گذشت عقبه بن عامر جهنی

● در گذشت شداد بن اوس انصاری

● در گذشت صفوان بن معطل

سال ۵۹ هجری

● رسیدن اسلام به مغرب الاقصی

● عزل عبدالرحمان بن عبدالله ثقفی از ولایت کوفه و جایگزینی نعمان بن بشیر توسط معاویه

● عزل سعید بن عثمان بن عفان از ولایت خراسان و جایگزینی عبدالرحمان بن زیاد بن ابیه توسط معاویه

● انعقاد قرارداد صلح با رومیان توسط معاویه

● درگذشت ابو محذور جمحی مؤذن پیامبر (ص)

۱- به روایتی سال ۶۰ هجری

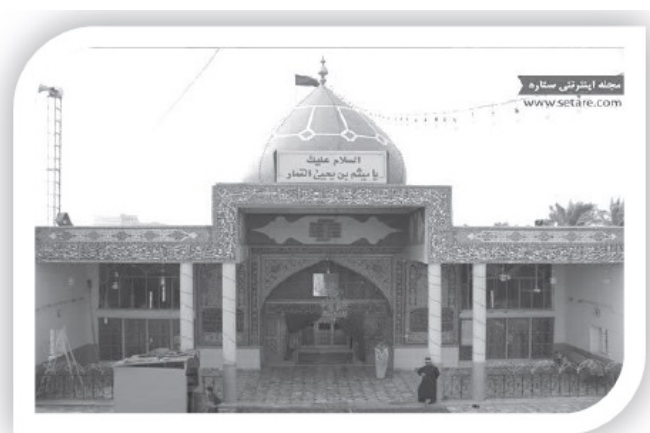
۲- به روایتی سال ۵۹ یا هجری

۳- به روایتی سال ۵۷ یا ۵۹ هجری

- در گذشت مزه بن کعب
- در گذشت سعید بن عاص
- در گذشت عبدالرحمان بن صخره الدوسی
- در گذشت قیس بن سعد بن عبادہ (۱)
- در گذشت عبدالله بن عامر بن کریر (۲)

سال ۶۰ هجری

- هلاکت معاویه بن ابی سفیان
- آغاز خلافت یزید بن معاویه
- عزل ولید بن عتبه از ولایت مدینه و جایگزینی عمرو بن سعید بن عاص معروف به اشدق توسط یزید
- حرکت امام حسین (ع) به همراه اهل بیت و یارانش از مدینه به مکه

آرامگاه میثم تمار

۱- به روایتی سال ۶۰ هجری

۲- به روایتی سال ۵۷ هجری

- ارسال چند هزار نامه توسط مردم کوفه به امام حسین (ع) مبنی بر دعوت از وی برای قیام علیه یزید
- فرستادن مسلم بن عقیل به کوفه برای بررسی اوضاع شهر توسط امام حسین (ع)
- ارسال نامه به امام حسین (ع) توسط مسلم بن عقیل مبنی بر مساعد بودن اوضاع کوفه برای قیام
- حرکت امام حسین (ع) به همراه اهل بیت و یارانش از مکه به کوفه
- عزل نعمان بن بشیر از ولایت کوفه و جایگزینی عبیدالله بن زیاد توسط یزید
- ورود عبیدالله بن زیاد به کوفه و ایجاد رعب و وحشت در این شهر
- دستگیری مسلم بن عقیل و هانی بن عروه توسط عمال عبیدالله بن زیاد
- شهادت مسلم بن عقیل و هانی بن عروه به دستور عبیدالله بن زیاد

مزار عقیل بن ایطالب

آرامگاه حضرت مسلم (ع)

- شهادت قیس بن مسهر الصیداوی به دستور عبیدالله بن زیاد
- مسدود شدن تمامی راههای منتهی به کوفه برای جلوگیری از ورود امام حسین (ع) به این شهر به دستور عبیدالله بن زیاد
- شهادت میثم بن یحیی اسدی معروف به میثم تمار به دستور عبیدالله بن زیاد

آرامگاه حربن زید ریاحی

آرامگاه میثم تمار

- درگذشت حارثه بن نعمان
- درگذشت شریک بن اعور همدانی
- درگذشت عتبان بن مالک انصاری
- درگذشت عثمان بن ابی العاص ثقفی
- درگذشت رفاعه بن مالک انصاری
- درگذشت بلال بن حارث
- درگذشت حسان بن ثابت (۱)
- درگذشت بکر بن شداخ
- درگذشت عقیل بن ایطالب (۲)

مزار عقيل بن ابيطالب

۱- به روایتی سال ۵۴ یا ۸۰ هجری

۲- به روایتی سال ۵۰ هجری

سال ۶۱ هجری

● ورود امام حسین (ع) به همراه اهل بیت و یارانش به کربلا

● پیوستن حرّ بن یزید ریاحی به امام حسین (ع)

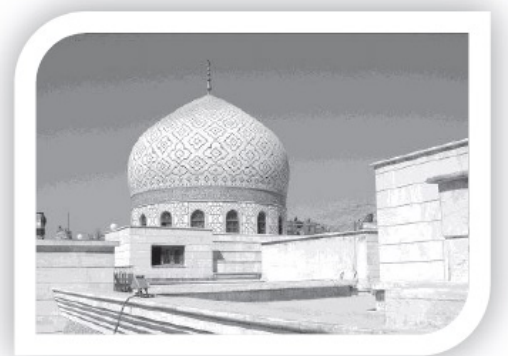

آرامگاه حرّ بن یزید ریاحی

● بستن آب بر روی سپاهیان امام حسین (ع) بدستور عمر بن سعد

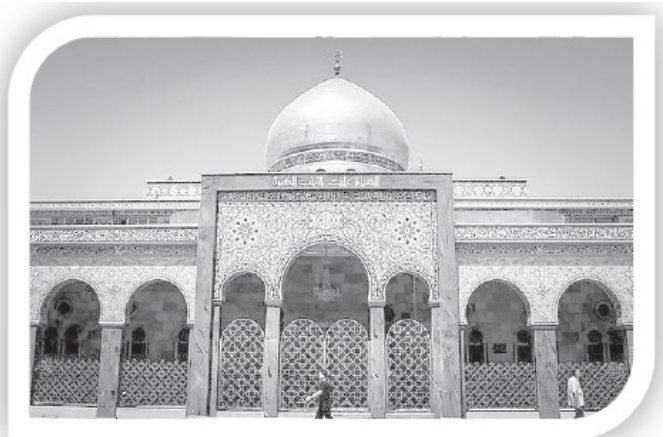
● شهادت حضرت ابوالفضل العباس (ع)

آرامگاه حضرت رقیه (س)

● شهادت جانگزار امام حسین (ع) و یارانش

حرم مطهر حضرت
زینب(س)

● آغاز امامت امام زین العابدین (ع)

● جدا کردن سر امام حسین (ع) و دیگر شهدای کربلا توسط سپاهیان یزید

● غارتگری و آتش زدن خیمه ها توسط سپاهیان یزید

● به اسارت در آمدن اهل بیت

● انتقال اسرا از کربلا به کوفه

● خاکسپاری شهدای کربلا توسط قبیله بنی اسد

● شهادت عبدالله بن عقیف ازدی به دستور عبیدالله بن زیاد

● انتقال اسرا از کوفه به دمشق

● خطبه افشاگرانه امام زین العابدین (ع) و حضرت زینب کبری (س) در دمشق

● بازگشت اهل بیت به مدینه

● عزل عمرو بن سعید بن عاص از ولایت مدینه و جایگزینی عثمان بن محمد توسط یزید

● قیام نجده بن عامر در یمامه

● تشکیل گروه توأبین به رهبری سلیمان بن سردخزاعی به خونخواهی امام حسین (ع) در کوفه

● قیام عبدالله بن زبیر در مکه علیه بنی امیه و خلیفه خواندن خودش توسط وی

● عزل عباد بن یزید از ولایت سیستان و عبدالرحمان بن زیاد بن ابیه از ولایت خراسان و جایگزینی سلم بن زیاد بن ابیه به ولایت خراسان و سیستان توسط یزید

● در گذشت رقیه دختر امام حسین (ع)

قبر همسران پیامبر (ص)

آرامگاه حضرت رقیه (س)

● در گذشت حمزه بن عمرو اسلمی

سال ۶۲ هجری

● انتصاب سعید بن یزید بن علقمه به ولایت مصر توسط یزید

● پیشروی عقبه بن نافع در شمال آفریقا

● شورش کُسیله بن لمزم در افریقیه

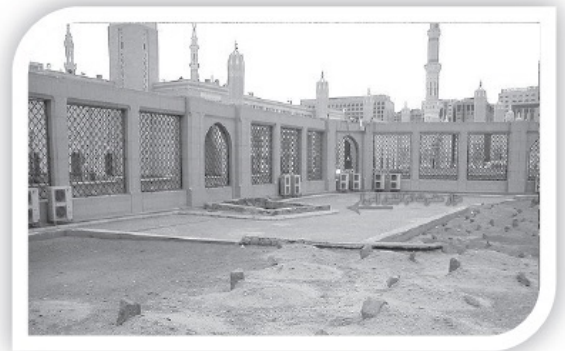
● در گذشت حضرت زینب کبری (س) (۱)

قبر کشته شدگان واقعه حَرّه

حرم مطهر حضرت زینب (س)

- در گذشت ابو مسلم خولانی
- در گذشت مسلمه بن مخلده انصاری
- در گذشت علقمه بن قیس نخعی (۱)
- در گذشت عبدالمطلب بن ربیعہ بن حارث
- در گذشت ام سلمه همسر پیامبر (ص) (۲)

مزار ام البنین (س) مادر حضرت ابوالفضل العباس (ع)

قبر همسران پیامبر (ص)

سال ۶۳ هجری

- قتل عقبه بن نافع به دست مسیحیان (۳)
- قیام مردم مدینه به رهبری عبدالله بن حنظله
- بیرون راندن عثمان بن محمد والی مدینه توسط مردم این شهر
- واقعه خره الواقع (کشتار جمع کثیری از مردم مدینه توسط سپاهیان شام به فرماندهی مسلم بن عقبه)

۱- به روایتی سال ۶۱ هجری

۲- به روایتی سال ۶۱ یا ۶۳ هجری

۳- به روایتی سال ۶۲ هجری

● هتک حرمت مسجدالنبی توسط سپاهیان شام

● در گذشت بُریده بن حُصیب اسلمی

● در گذشت ربیع بن خثیم

سال ۶۴ هجری

● هلاکت مسلم بن عقبه (در مسیر حرکت به مکه برای سرکوب عبدالله بن زبیر)

● محاصره مکه توسط سپاهیان شام به فرماندهی حُصین بن نُمیر

● منجیق بستن خانه کعبه توسط سپاهیان شام

● هلاکت یزید بن معاویه

● آغاز خلافت معاویه بن یزید (معاویه دوّم)

● پایان محاصره مکه در پی رسیدن خبر مرگ یزید

● حکمرانی عبدالرحمان بن عقبه بن جحدم بر مصر از جانب عبدالله بن زبیر

● بیعت اهالی کوفه ، بصره ، حجاز ، اردن و قنسرین با عبدالله زبیر

● واگذاری حکومت بصره به مصعب بن زبیر از سوی برادرش عبدالله

● آغاز خلافت مروان بن حکم با بیعت مردم پس از کنگره جابیه (انتقال خلافت بنی امیه از آل سفیان به آل مروان)

● اخراج عبدالرحمان بن عتبه بن جحدم عامل عبدالله بن زبیر از مصر توسط مروان بن حکم و گماشتن پسرش عبدالعزیز بجای او

● کشته شدن ضحاک بن قیس فهّری در جنگ مرج راهط بامروان بن حکم (۱)

● ائتلاف کسیله بن لمزم با رومیان و حمله آنها به نیروهای ابو مهاجر دینار در نزدیکی جال اوراس در مغرب الاوسط

● اشغال قیروان توسط کسیله بن لمزم و رومیان

● شورش خوارج به سرکردگی نافع بن ازرق در اهواز

● در گذشت ولید بن عتبه بن ابی سفیان

● در گذشت معاویه بن یزید (۲)

۱- به روایتی سال ۶۵ هجری

۲- بنا بر نقلی او را مسموم کردند

- در گذشت ابو خثیمه
- در گذشت نضله بن عبیدالله سلمی
- در گذشت شقیق بن ثور سدوسی یگری
- در گذشت امّ البنین مادر حضرت ابوالفضل العباس (ع)

مزار امّ البنین مادر حضرت ابوالفضل العباس (ع)

سال ۶۵ هجری

- شیوع طاعون در بصره
- گردهم آمدن توّابین به رهبری سلیمان بن صرد خزاعی در نخيله برای خونخواهی امام حسین (ع)
- جنگ عین الوردّه (میان توّابین و سپاهیان شام و شکست توّابین)
- شهادت سلیمان بن صرد خزاعی رهبر قیام در جنگ عین الوردّه
- قتل مروان بن حکم توسط همسرش (۱)
- آغاز خلافت عبدالملک بن مروان
- قتل نعمان بن بشیر والی حمص توسط مردم این شهر
- حکمرانی مصعب بن زبیر بر مدینه از سوی برادرش عبدالله بن زبیر
- پیروزی فرقه ازارقه خارجی بر سپاهیان ابن زبیر در خراسان

سرکوب شورش خوارج بدست مهلب بن ابی صفره و قتل نافع بن ازرق رهبر خوارج در نزدیکی اهواز

• حکمرانی عبدالله بن مطیع بر کوفه از جانب عبدالله بن زبیر

• ظهور فرقه ای از خوارج بنام نجدات در یمامه و بحرین

• در گذشت عبدالله بن عمرو بن عاص (۱)

سال ۶۶ هجری

• شیوع و با در مصر

• آغاز بنای قبه الصخره در بیت المقدس به دستور عبدالملک بن مروان

• آغاز قیام مختار بن ابی عبید ثقفی

• غلبه مختار بر زبیریان در کوفه

• سرکوب شورش اشراف کوفه (معروف به یوم جَبانه السَّبیع)

• هلاکت عمر بن سعد، شمر بن ذی الجوشن، خولی بن یزید و حرمه توسط سپاهیان مختار

• عزیمت ابراهیم بن مالک اشتر به موصل برای جنگ با عبیدالله بن زیاد

• انعقاد قرارداد صلح پنج ساله با رومیان توسط عبدالملک بن مروان

• در گذشت زید بن ارقم (۲)

سال ۶۷ هجری

• جنگ خازر (میان شامیان و سپاهیان ابراهیم بن مالک اشتر و شکست شامیان) (۳)

• هلاکت عبیدالله بن زیاد، حُصَین بن نُمَیر و شَر حیل بن ذی الکلاع در جنگ خازر

• خروج عبیدالله بن حرّ جعفی علیه مختار

• پیوستن عبیدالله بن حرّ جعفی به مصعب بن زبیر

• جنگ مذار (بین مصعب بن زبیر و احمر بن شمیط احمسی فرمانده سپاه مختار)

• شکست سپاهیان مختار از مصعب بن زبیر و شهادت احمر بن شمیط احمسی

• تسلط مصعب بن زبیر بر کوفه

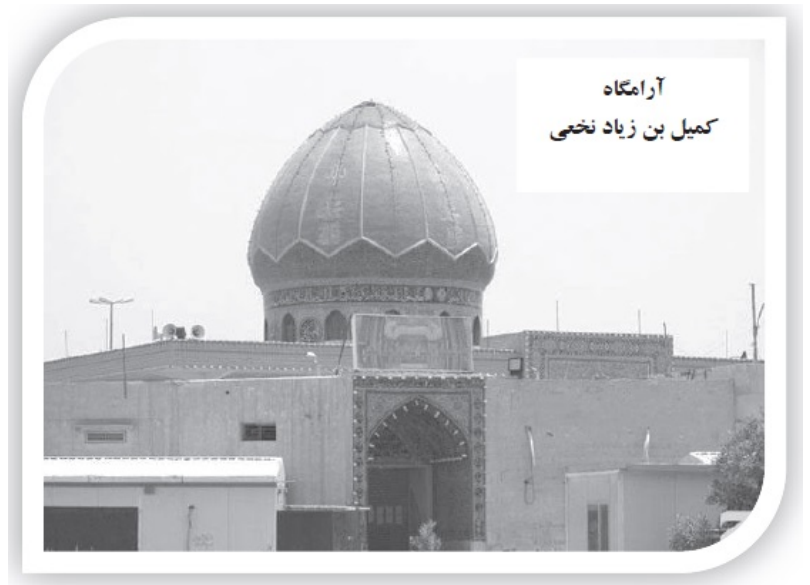

۱- به روایتی سال ۶۳ یا ۶۸ هجری

۲- به روایتی سال ۶۸ هجری

۳- بنا بر نقلی خازر

• شهادت مختار توسط سپاهیان ابن زبیر

آرامگاه مختار در کوفه

• شهادت عبدالرحمان و عبدالربّ فرزندان حجر بن عدی، عمران بن حذیفه بن یمان و سائب بن مالک اشعری توسط سپاهیان ابن زبیر

• در گذشت احنف بن قیس

• در گذشت جناده بن امیّه (۱)

سال ۶۸ هجری

• استیلای خوارج نجدات بر طائف و قسمتی از بحرین و یمامه

• جنگ مصعب بن زبیر با خوارج در مدائن

• محاصره چند ماهه جی (اصفهان) توسط خوارج و شکست آنها و کشته شدن رهبر آنها بنام ابن ماحوز

• دعوت مصعب بن زبیر و عبدالملک بن مروان از ابراهیم بن مالک اشتر مبنی بر ملحق شدن به آنها و پذیرش دعوت مصعب از سوی ابراهیم

• قحطی در سزمین شام

• خروج عبیدالله بن حرّ جعفی علیه مصعب بن زبیر

• کشته شدن عبیدالله بن حرّ جعفی توسط سپاهیان مصعب بن زبیر (۲)

۱- به روایتی سال ۶۵ هجری

۲- بنا بر نقلی در رودخانه فرات غرق شد

• در گذشت عبدالله بن عباس (۱)

• در گذشت عدی بن حاتم طانی

• در گذشت عبدالرحمان بن خطاب بن ابی بلتعہ

• در گذشت اسماء بن خارجہ فزاری (۲)

سال ۶۹ هجری

• انتصاب زهیر بن قیس بلوی بر ولایت افریقیہ توسط عبدالملک بن مروان

• جنگ ممش بین زهیر بن قیس بلوی و کسیلہ بن لمزم رهبر بربرها در افریقیہ (در این جنگ زهیر بن قیس پیروز و کسیلہ بن لمزم کشته شد)

• شیوع طاعون در بصرہ

• سرکوب شورشیان جراحمہ و نبطیہا توسط عبدالملک بن مروان

• در گذشت ابوالاسود دوتلی

• در گذشت قبیصہ بن جابر اسدی کوفی

سال ۷۰ هجری

• عزیمت عبدالملک بن مروان به سوی عراق برای جنگ با مصعب بن زبیر

• جنگ جفہہ بین سپاہیان ابن زبیر و شامیان

• حملہ رومیان به سرزمینهای اسلامی و مصالحہ عبدالملک بن مروان با آنها (به علت درگیر بودن او با سپاہیان ابن زبیر)

• حملہ عمرو بن سعید بن عاص در غیاب عبدالملک بن مروان و مراجعت عبدالملک به دمشق و مصالحہ او با عمرو (اما پس اطمینان از او، وی را کشت) (۳)

• شیوع وبا در مصر

• در گذشت صلد بن زفر عبسی (۴)

• در گذشت عاصم بن عمر بن خطاب

۲- به روایتی سال ۸۲ هجری

۳- به روایتی سال ۶۹ هجری

۴- بنا بر نقلی صله

• در گذشت زفر بن حارث کلابی

• در گذشت شیب بن ربیع تمیمی (۱)

• در گذشت عبدالله بن حارث اعور همدانی (۲)

سال ۷۱ هجری

• جنگ دیر جاثلیق بین سپاهیان ابن زبیر و شامیان

• شکست سپاهیان ابن زبیر از شامیان و کشته شدن مصعب بن زبیر (۳)

• کشته شدن ابراهیم بن مالک اشتر در جنگ با عبدالملک بن مروان در نزدیکی مسکن (۴)

• تسلط عبدالملک بن مروان بر عراق

• انتصاب بشر بن مروان به ولایت کوفه توسط عبدالملک بن مروان

• انتصاب خالد بن عبدالله بن خالد به ولایت بصره توسط عبدالملک بن مروان

• سرکوب شورش زنگیان (ساکن حاشیه رود فرات نزدیک بصره) توسط خالد بن عبدالله

• در گذشت براء بن عازب

• در گذشت شُتیر بن شُکل قیسی کوفی

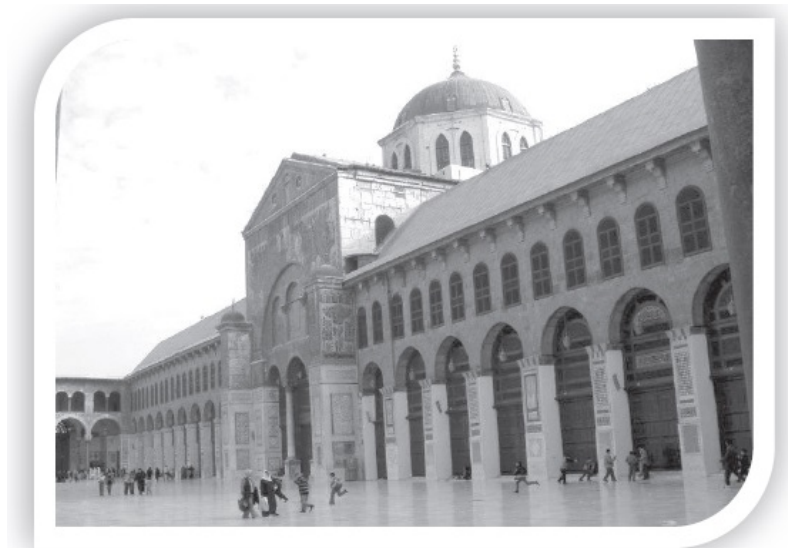
سال ۷۲ هجری

• شورش خوارج در جزیره فراتیه، اهواز و جنوب عراق

• شکست سپاهیان خالد بن عبدالله از خوارج

• تسلط خوارج بر بحرین به رهبری ابی فدیك حروری

• اتمام بنای قبه الصخره در بیت المقدس

قبة الصخرة در بیت المقدس

۱- به روایتی سال ۸۰ هجری

۲- به روایتی سال ۶۳ یا ۶۵ هجری

۳- به روایتی سال ۷۲ هجری

۴- به روایتی سال ۷۲ هجری

• انتصاب بکیر بن و شاح به ولایت خراسان توسط عبدالملک بن مروان

• در گذشت طارق بن عمرو مکی

• در گذشت عبیده بن عمرو سلمانی (۱)

• در گذشت وهب بن عبداللّه (۲)

سال ۷۳ هجری

• محاصره مکه توسط حجاج بن یوسف ثقفی

• منجیق بستن خانه کعبه توسط سپاهیان حجاج

• تصرف مکه و کشته شدن عبداللّه بن زبیر

• انتصاب حجاج بن یوسف به ولایت مکه و مدینه توسط عبدالملک بن مروان

• بازسازی خانه کعبه به دستور حجاج بن یوسف بعد از تخریب آن

• انتصاب حسان بن نعمان غسانی بر ولایت افریقیه توسط عبدالملک بن مروان

• بازسازی خانه کعبه به دستور حجاج بن یوسف بعد از تخریب آن

• انتصاب حسان بن نعمان غسانی بر ولایت افریقیه توسط عبدالملک بن مروان

• سرکوب شورش خوارج و کشته شدن ابی فدیک حروری سرکرده خوارج

• در گذشت عوف بن مالک اشجعی

• در گذشت معبد بن خالد جهنی

سال ۷۴ هجری

• جنگ محمد بن مروان با رومیان در مرعش و شکست رومیان

• عزل بکیر بن و شاح از ولایت خراسان و جایگزینی امیه بن عبداللّه توسط عبدالملک بن مروان

• انتصاب عبداللّه بن امیه به ولایت سیستان توسط عبدالملک بن مروان

• جنگ عبداللّه بن امیه و الی سیستان با رتبیل پادشاه مناطق شرق سیستان و مصالحه با وی

• در گذشت عبداللّه بن عمر بن خطّاب (۳)

• در گذشت عاصم بن ضمیره سلولی

• در گذشت رافع بن حدیج

• در گذشت ابو سعید خُدَری (۴)

۱- به روایتی سال ۷۳ هجری

۲- به روایتی سال ۶۴ هجری

۳- به روایتی سال ۷۳ هجری

۴- به روایتی سال ۶۴ یا ۶۵ هجری

• در گذشت سلمه بن اکوع (۱)

سال ۷۵ هجری

- انتصاب حجاج بن یوسف به ولایت عراق توسط عبدالملک بن مروان
- شکست خوارج در رامهرمز
- انتصاب حارث بن خالد مخزومی به ولایت مکه توسط عبدالملک بن مروان
- انتصاب ابان بن عثمان بن عفان به ولایت مدینه توسط عبدالملک بن مروان
- عزل عبدالله بن امیه از ولایت سیستان و جایگزینی موسی بن طلحه توسط عبدالملک بن مروان
- شکست حسان بن نعمان غسانی در منطقه اوراس از بربرها و عقب نشینی وی به بَرّقه
- شورش صالح بن مسرح تمیمی خارجی ارزقی در جزیره
- قتل سعید بن اسلم در سند
- در گذشت عرباض بن ساریه
- در گذشت اسود بن یزید نخعی ثقفی (۲)
- در گذشت عطیه بن اسود
- در گذشت بشر بن مروان بن حکم

سال ۷۶ هجری

- سرکوب شورش خوارج به رهبری صالح بن مسرح تمیمی و قتل وی
- پناه جستن شیبب بن یزید شیبانی (قصد ترور عبدالملک بن مروان را در حج داشت) و یارانش به مدائن
- جانشینی شیبب بن یزید شیبانی به رهبری خوارج و پیروزی او بر امویان
- سرکوب شورش عبدالله بن جارود و قتل وی توسط حجاج
- در گذشت سلیم بن قیس هلالی (۳)
- در گذشت مجاعه بن سعر تمیمی
- در گذشت حبه بن جوین عرنی

۱- به روایتی سال ۶۴ هجری

۲- به روایتی سال ۷۴ هجری

۳- به روایتی سال ۹۰ هجری

سال ۷۷ هجری

- کشته شدن شیب بن یزید شیبانی رهبر خوارج ازرقه در جنگ با حجاج بن یوسف به علت سقوط در رودخانه دجله
- جانشینی قطر می بن فجاده به رهبری خوارج ازرقه
- دو دستگی در فرقه ازرقه به علت اختلاف بر سر رهبری
- جنگ مهلب بن ابی صفره با خوارج ازرقی در کرمان و طبرستان و کشته شدن رهبران آنها مانند قطر می بن فجاده و عبدالله بن ربیع الکبیر
- جنگ امیه بن عبدالله با مردم بخارا و مصالحه نهایی با آنها
- در گذشت زهره بن عبدالله تمیمی
- قتل بکیر بن و ساج به دستور امیه بن عبدالله

سال ۷۸ هجری

- عزل امیه بن عبدالله از ولایت خراسان و جایگزینی حجاج بن یوسف توسط عبدالملک بن مروان
- واگذاری ولایت خراسان به مهلب بن ابی صفره و ولایت سیستان به عبیدالله بن ابی بکره توسط حجاج
- در گذشت جابر بن عبدالله انصاری
- در گذشت عبدالرحمان بن عبدالله
- در گذشت یزید بن خالد جهنی

سال ۷۹ هجری

- شیوع طاعون در شام
- جنگ عبیدالله بن ابی بکره ثقفی والی سیستان با رتبیل پادشاه مناطق شرق سیستان و چیرگی رتبیل بر وی
- در گذشت عبدالرحمان بن مسعود بن عبدالله بن مسعود
- در گذشت محمود بن ربیع
- در گذشت عبدالله بن حارثه بن نعمان (۱)

سال ۸۰ هجری

- سیل عظیم در حجاز و مکه (سیلهای بنیان کن وسایل حاجیان را از بین برد و باعث زیر آب رفتن خانه های مکه شد)
- شیوع طاعون در بصره
- حمله مهلب بن ابی صفره به ماوراء النهر و فتح کش -
- قتل معبد جهنی توسط عبدالملک به علت طرفداری از عقیده قدریه
- جنگ عبدالرحمان بن محمد بن اشعث کندی با رتبیل پادشاه مناطق شرق سیستان و پیروزی وی
- پیروزی حسان بن نعمان غسانی در شهر قابس بر بربرهای که پنج سال قبل در منطقه اوراس از آنها شکست خورده بود
- در گذشت ابو ادريس خولانی
- در گذشت عبدالله بن جعفر بن ابی طالب (۱)
- در گذشت سفیان بن هانی
- در گذشت ابو عمره فارسی (زاذان)
- در گذشت شریح بن حارث کندی (شریح قاضی) (۲)
- در گذشت مخنف بن سلیم ازدی (۳)

سال ۸۱ هجری

- حمله عبیدالله بن عبدالملک بن مروان به قلیبیل (قالیقلا) از نواحی آسیای صغیر
- شورش عبدالرحمان بن محمد بن اشعث علیه حجاج در سیستان و تسلط وی بر شهرهایی چون کرمان و بصره
- هجوم دیلمیان به قزوین و تصرف این شهر
- بیرون راندن دیلمیان از قزوین توسط محمد بن ابی سبره
- برگرداندن دیوانها از رومی به عربی به دستور عبدالملک بن مروان

۱- به روایتی سال ۸۲، ۸۴ یا ۸۶ هجری

۲- به روایتی سال ۹۷ یا ۹۸ هجری

۳- به روایتی در سال ۶۵ هجری در جنگ عینُ الوردّه به شهادت رسید

• در گذشت محمد حنفیه

• در گذشت صدی بن عجران باهلی (۱)

سال ۸۲ هجری

• بنای شهر تونس

• جنگ دیرالجمام (میان حجاج بن یوسف و عبدالرحمان بن محمد و شکست عبدالرحمان)

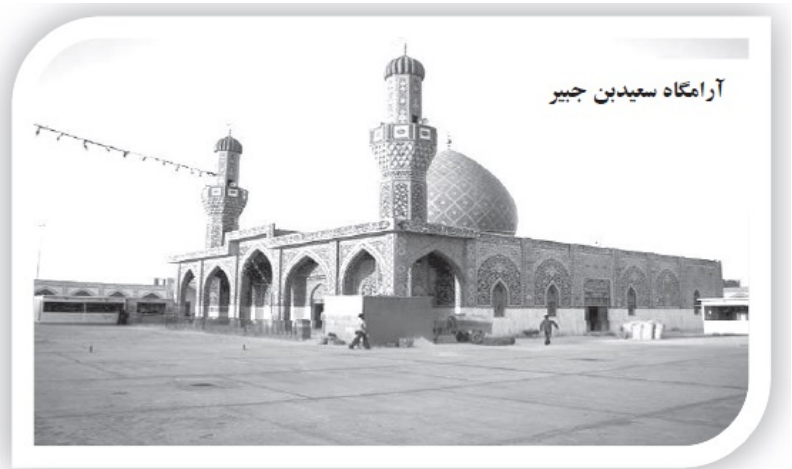
• فرار عبدالرحمان بن محمد به مسکن

• انتصاب یزید بن مهلب به ولایت خراسان توسط حجاج بن یوسف

• عزل ابان بن عثمان بن عفان از ولایت مدینه و جایگزینی هشام بن اسماعیل مخزومی توسط عبدالملک بن مروان

• پناهدگی عبدالرحمان بن محمد به رتبیل پادشاه مناطق شرق سیستان

• شهادت کمیل بن زیاد نخعی از شیعیان حضرت علی (ع) به دستور حجاج بن یوسف

آرامگاه کمیل بن زیاد نخعی

• در گذشت مهلب بن ابی صفره (۲)

• در گذشت سوید بن غفله جعنی (۳)

۱- به روایتی سال ۸۶ هجری

۲- به روایتی سال ۸۳ هجری

۳- به روایتی سال ۸۰ یا ۸۱ هجری

سال ۸۳ هجری

- بنای شهر واسط
- تولد امام جعفر صادق (ع) (۱)
- در گذشت محمد بن سعد بن ابی وقاص
- در گذشت ابوالجوزا اوسی
- در گذشت سفیان بن وهب
- در گذشت عمر بن ابی سلمه (۲)
- در گذشت شقیق بن سلمه ازدی

سال ۸۴ هجری

- فتح قلعه نیزک در ماوراء النهر
- لشکر کشی عبدالله بن عبدالملک بن مروان به سرزمین روم و فتح مصیحه
- حمله محمد بن مروان به ارمنیه
- قتل ایوب بن یزید زراره هلالی توسط حجاج بن یوسف بعلت همکاری با عبدالرحمان بن محمد
- در گذشت روح بن زبناغ سلاله جذامی
- در گذشت طارق بن شهاب احسمی (۳)

سال ۸۵ هجری

- بنای شهر ارییل
- فتح باد غیس
- شیوع وبا در مصر
- عزل حسان بن نعمان غسانی از ولایت افریقیه و جایگزینی موسی بن نصیر توسط عبدالملک
- عزل یزید بن مهلب از ولایت خراسان و جایگزینی قتیبه بن مسلم باهلی توسط حجاج بن یوسف
- جنگ مفضل بن مهلب با موسی بن عبدالله بن حازم به علت استقلال خواهی در ترمذ (در این جنگ موسی بن عبدالله کشته شد)

۱- به روایتی سال ۸۰ یا ۸۵ هجری

۲- بنابر نقلی عمرو

۳- به روایتی سال ۸۲ هجری

• ترجمه دیوانهای فارسی به عربی به دستور حجاج بن یوسف

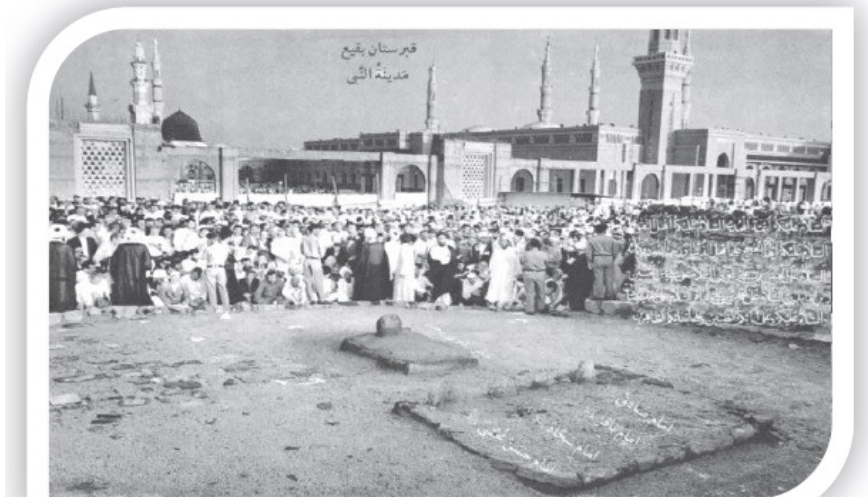
• خودکشی عبدالرحمان بن محمد (رتبیل قصد تحویل او به حجاج را داشت که وقتی عبدالرحمان متوجه این موضوع شده خود را از بالای قصر رتبیل به زمین انداخت)

• در گذشت عبدالله بن عامر بن ربیع

• در گذشت عمرو بن حرث بن مخزومی (۱)

سال ۸۶ هجری

• آغاز بنای مسجد جامع اموی در دمشق

آرامگاه حضرت زین العابدین (ع) در قبرستان بقیع

• شیوع طاعون در شام و عراق

• انتصاب عبدالله بن عبدالملک بن مروان به ولایت مصر توسط عبدالملک بن مروان

• حمله دریایی موسی بن نصیر به جزیره سسیل به فرماندهی فرزندش عبدالله

• حمله قتیبه بن مسلم باهلی به ماوراء النهر و فتح مناطقی از مرو

• در گذشت عبدالملک بن مروان

• آغاز خلافت ولید بن عبدالملک (ولید اول)

• هلاکت بسر بن ارطاه (۲)

- در گذشت اُسَید بن ظهیر انصاری
- در گذشت ولید بن عباده انصاری
- در گذشت عبدالعزیز بن مروان
- در گذشت حَسَّان بن نعمان غَسَّانی (۱)

سال ۸۷ هجری

- شیوع طاعون در بصره
- پیشروی قتیبه بن مسلم باهلی در ماوراء النهر و فتح بیکند
- لشکرکشی موسی بن نصیر در مغرب الاقصی و فتح طنجه
- عزل هشام بن اسماعیل مخزومی از ولایت مدینه و جایگزینی عمر بن عبدالعزیز توسط ولید بن عبدالملک
- در گذشت عیدالله بن عباس (۲)
- در گذشت امیه بن عبدالله بن اُسَید
- در گذشت مطرف بن عبدالله

سال ۸۸ هجری

- فتح حُلوان
- جنگ مسلمه بن عبدالله بن عبدالملک و عباس بن ولید با رومیان در ارمنیه
- جنگهای قتیبه بن مسلم باهلی با ترکها در سرزمینهای سغد و فرغانه و پیروزی بر آنها در این جنگها
- اتمام بنای مسجد جامع اموی در دمشق
- تجدید بنای مسجدالنَّبِی در مدینه و گسترش آن به دستور عمر بن عبدالعزیز
- ضمیمه شدن حجره های همسران پیامبر (ص) به مسجدالنَّبِی به دستور عمر بن عبدالعزیز
- ساختن بیمارستانهای متعدد برای بیماران و اختصاص مستمری برای نابینایان و مستمندان
- گرد آوری جذامیان و تعیین مستمری برای آنها
- در گذشت عبدالله بن بسر مازنی

۱- بنا بر نقلی در نبرد با رومیان کشته شد

۲- به روایتی سال ۷۸ هجری

سال ۸۹ هجری

• فتح بخارا (۱)

• فتح عموریه از بلاد روم

• حمله محمد بن قاسم ثقفی به سرزمینهای شرقی هند و فتح دیبل پایتخت سند

• جنگ مسلمه بن عبدالملک با ترکان در آذربایجان

• حمله دریایی عبدالله بن موسی بن نصیر به دستور پدرش به جزیره میورقه

• در گذشت عبدالله بن ثعلبه

سال ۹۰ هجری

• استیلای موسی بن نصیر بر مغرب الاقصی و تسلیم شدن بربرها در برابر مسلمین

• قتل عام اهالی طالقان به دستور قتیبه بن مسلم باهلی

• شورش نیزک ترک در طخارستان و پیمان امیران غیر مسلمان بلخ، مرو، فاریاب، طالقان و کابل علیه قتیبه بن مسلم

• فرار یزید بن مهلب و برادرانش از زندان حجاج بن یوسف

• عزل عبدالله بن عبدالملک بن مروان از ولایت مصر و جایگزینی قره بن شریک عبسی توسط ولید بن عبدالملک

• در گذشت نصر بن عاصم لثی

• در گذشت یزید بن امیه دوئلی انصاری (۲)

• در گذشت انس بن مالک انصاری (۳)

• در گذشت ابوالعالیه ریاحی

• در گذشت ربیع بن عامر

سال ۹۱ هجری

• فتح شومان و نسف (نخشب)

• حمله موسی بن نصیر به سواحل جنوبی اندلس

۱- به روایتی سال ۹۰ هجری

۲- به روایتی سال ۸۰ هجری

۳- به روایتی سال ۹۲ یا ۹۳ هجری

- پیروزی مسلمة بن عبدالملک در جنگ با ترکان در آذربایجان و گشودن تعدادی از قلاع
- قتل نیزک در ماوراء النهر به دست قتیه بن مسلم باهلی
- طلا کاری درب خانه کعبه ، پایه ها ، دیوارها و ناودانها به دستور ولید بن عبدالملک
- در گذشت محمد بن یوسف ثقفی
- در گذشت سهل بن سعد ساعدی انصاری (۱)

سال ۹۲ هجری

- فتح اندلس
- فتح جزیره سردانیه
- فتح قرطبه و غرناطه
- قتل لو دریگ پادشاه گوتی اندلس به دست سپاهیان طارق بن زیاد
- احداث قصر المنیه در طبریه در شرق عمان (اردن) توسط ولید
- در گذشت مالک بن اوس بن حدثان بصری

سال ۹۳ هجری

- فتح سبسطیه و طرسوس
- فتح سمرقند و خوارزم
- فتح مولتان در نواحی سند
- فتح طلطیه (تولدو) پایتخت گوتها در اندلس و سقوط دولت گوتها
- ورود موسی بن نصیر به همراه گروه زیادی از مسلمین به اندلس
- عزل عمر بن عبدالعزیز از ولایت مدینه و جایگزینی عثمان بن حیان توسط ولید بن عبدالملک
- در گذشت عروه بن زبیر بن عوام
- در گذشت زاره بن اوفی
- در گذشت رفیع بن مهران ریاحی

• در گذشت عمر بن عبدالله ابی ربیعہ مخزومی

۱- به روایتی سال ۹۶ هجری

سال ۹۴ هجری

- فتح انطاکیه
- فتح فرغانه
- واگذاری ولایت اندلس (افزون بر ولایت افریقیه) به موسی بن نصیر توسط ولید بن عبدالملک
- استیلای موسی بن نصیر بر اشبیله ، قرمونه و مارده
- وقوع زلزله عظیم در شام و تخریب شهرهای از جمله انطاکیه به خاطر شدت زلزله
- شهادت محمد بن سائب به دستور حجاج بن یوسف
- شهادت سعید بن جبیر به دستور حجاج بن یوسف

آرامگاه امام محمد باقر(ع) در قبرستان بقیع

آرامگاه سعید بن جبیر

- در گذشت سعید بن مسیب مخزومی
- در گذشت ابوبکر بن عبدالرحمان مخزومی
- در گذشت مسیب بن مخزن
- در گذشت عبدالرحمان بن عائد تمانی کندی
- در گذشت طلق بن حبيب عنزی

سال ۹۵ هجری

• فتح هرقله

• فتح مالقه و تدمیر

• فتح صول و شیروان

- فتح باب الابواب در ارمینیه
- فتح قسمتی از نواحی ماوراء النهر از جمله چاچ
- حمله طارق بن زیاد به ناحیه بشکنس (باسک) و تسخیر دژها و قلعه های آنها
- مسموم کردن امام زین العابدین (ع) به دستور ولید بن عبدالملک و بدست هشام بن عبدالملک (۱)
- شهادت جانگداز امام زین العابدین (ع) (۲)

قلمرو بنی امیه

- آرامگاه امام زین العابدین (ع) در قبرستان بقیع
- آغاز امامت امام محمد باقر (ع)
- خاکسپاری امام زین العابدین (ع) در قبرستان بقیع در کنار عموی بزرگوارش امام حسن مجتبی (ع)
- هلاکت حجاج بن یوسف ثقفی
- انتصاب سلیمان بن یزید بن ابی مسلم به ولایت عراق توسط ولید بن عبدالملک
- درگذشت یعفر بن عمرو بن امیئه ضمری
- انتصاب عبدالعزیز بن موسی بن نصیر به ولایت اندلس توسط موسی بن نصیر
- درگذشت تمیم بن طرفه طلائئ (۳)

۱- بنا بر نقلی بدست عثمان بن حیان

۲- به روایتی سال ۹۴ هجری

۳- به روایتی سال ۹۳ یا ۹۴ هجری

سال ۹۶ هجری

- فتح کاشغر
- در گذشت ولید بن عبدالملک
- آغاز خلافت سلیمان بن عبدالملک
- قتل قتیبه بن مسلم باهلی والی خراسان به دست و کعب بن حسان رئیس قبیله تمیم
- انتصاب عبدالملک بن رفاعه بر ولایت مصر توسط سلیمان بن عبدالملک
- انتصاب و کعب بن اسود به ولایت خراسان توسط سلیمان بن عبدالملک
- عزل سلیمان بن یزید از ولایت عراق توسط سلیمان بن عبدالملک
- عزل و کعب بن اسود از ولایت خراسان توسط سلیمان بن عبدالملک
- انتصاب یزید بن مهلب به ولایت عراق (افزون بر ولایت خراسان) توسط سلیمان بن عبدالملک
- عزل عثمان بن حیان از ولایت مدینه و جایگزینی محمد بن حزم توسط سلیمان بن عبدالملک
- عزل خالد بن عبدالله قسری از ولایت مکه و جایگزینی طلحه بن داود حضرمی توسط سلیمان بن عبدالملک
- عزل موسی بن نصیر از ولایت افریقیه و جایگزینی محمد بن یزید توسط سلیمان بن عبدالملک
- در گذشت قره بن شریک عبسی (۱)
- در گذشت عبدالله بن عمرو بن عثمان بن عفان
- در گذشت ابراهیم بن یزید نخعی (۲)
- در گذشت جابر زید ازدی

سال ۹۷ هجری

- فتح حصن المره در سزمین روم
- بنای شهر رمله
- شهادت ابو محمد حسن بن حسن علی بن ابیطالب معروف به حسن مثنی به دستور سلیمان بن عبدالملک
- قتل عبدالعزیز بن موسی بن نصیر توسط شورشیان اندلس

۱- به روایتی سال ۹۵ هجری

۲- به روایتی سال ۹۰، ۹۲ یا ۹۴ هجری

- انتصاب ایوب بن حبیب لخمی به ولایت اندلس توسط محمد بن یزید
- عزل و کیع بن اسود از ولایت خراسان و جایگزینی یزید بن مهلب توسط سلیمان بن عبدالملک
- عزل طلحه بن داود حضرمی از ولایت مکه و جایگزینی عبدالعزیز بن عبدالله بن خالد توسط سلیمان بن عبدالملک
- در گذشت عطاء بن یسار (۱)
- در گذشت موسی بن نصیر

سال ۹۸ هجری

- فتح صقالیه (اسلاوان)
- حمله یزید بن مهلب به قهستان
- سرکوب شورش اهالی جرجان توسط جهم بن زحر جعفی
- محاصره قسطنطنیه توسط مسلمه بن عبدالملک
- عزل ایوب بن حبیب لخمی از ولایت اندلس و جایگزینی حرّ بن عبدالله بن عبدالرحمان ثقفی توسط محمد بن یزید
- در گذشت عبدالرحمان بن زید بن حارثه
- در گذشت عبیدالله بن عبدالله بن عتبّه بن مسعود
- در گذشت عبدالله بن محمد حنفیه
- در گذشت قیس بن ابی حازم
- در گذشت سعید بن مرجانه
- در گذشت عبدالله بن سرج
- در گذشت سعد بن ایاس شیبانی (۲)

سال ۹۹ هجری

- در گذشت سلیمان بن عبدالملک
- آغاز خلافت عمر بن عبدالعزیز
- ممنوعیت بر سبّ حضرت علی (ع) به دستور عمر بن عبدالعزیز

۱- به روایتی سال ۱۰۳ هجری

۲- به روایتی سال ۹۰ یا ۹۶ هجری

- لغو ممنوعیت حدیث نویسی از پیامبر (ص) به دستور عمر بن عبدالعزیز
- بازگرداندن فدک به اهل بیت توسط عمر بن عبدالعزیز
- عزل عبدالملک بن رفاعه از ولایت مصر و جایگزینی ایوب بن شرحبیل توسط عمر بن عبدالعزیز
- حمله و شیخون ترکها به آذربایجان
- تشکیل سپاهی به فرماندهی حاتم بن نعمان باهلی برای مقابله با ترکها
- عزل یزید بن مهلب از ولایت خراسان و عراق و جایگزینی جراح بن عبدالله توسط عمر بن عبدالعزیز
- عزل حرّ بن عبدالله بن عبدالرحمان ثقفی از ولایت اندلس و جایگزینی سمح بن مالک خولانی توسط اسماعیل بن عبدالله بن مهاجر
- شکست ترکها از سپاه حاتم بن نعمان باهلی
- انتصاب جراح بن عبدالله به ولایت خراسان توسط عمر بن عبدالعزیز
- انتصاب عبدالحمید بن عبدالرحمان بن یزید به ولایت عراق توسط عمر بن عبدالعزیز
- در گذشت عبدالرحمان بن کعب بن مالک
- در گذشت شقیق بن سلمه
- در گذشت خارجه بن زید بن ثابت
- در گذشت نافع بن جبیر بن مطعم
- در گذشت محمود بن ربیع
- در گذشت حُصَین بن مَنذِر رَفاشی (۱)

سال ۱۰۰ هجری

- عزل محمد بن یزید از ولایت افریقیه و جایگزینی اسماعیل بن عبیدالله توسط عمر بن عبدالعزیز
- عزل حرّ بن عبدالله بن عبدالرحمان ثقفی از ولایت اندلس و جایگزینی سمح بن مالک خولانی توسط اسماعیل بن عبدالله بن مهاجر
- مغلوب شدن مسلمین در نبرد با قیصر لئوی سؤم در قسطنطنیه

- محاصره و تصرف شهر ناربوئه پایتخت منطقه سپتمانیا در شبه جزیره ایبری توسط سمح بن مالک خولانی
- آغاز دعوت بنی عباس و اعزام داعیان عباسی به شرق از سوی محمد بن علی بن عبدالله بن عباس
- شورش خوارج به رهبری بسطام شوذب در عراق
- عزل جراح بن عبدالله از ولایت خراسان و جایگزینی عبدالرحمان بن نَعیم غامدی توسط عمر بن عبدالعزیز
- در گذشت ابوطفیل عامر بن وائله کنانی (بعنوان آخرین صحابه پیامبر(ص)) (۱)
- در گذشت سالم بن ابی جعد رافع
- در گذشت ابوامامه اسعد بن سهل بن حنیف
- در گذشت عیسی بن طلحه بن عبدالله
- در گذشت خارجه بن زید
- در گذشت حنش بن عبدالله
- در گذشت محمد بن جبیر بن مطعم
- در گذشت ابو حرب عباد بن زیاد بن ابیه
- در گذشت ربیع بن خراش عبسی

سال ۱۰۱ هجری

- استیلای مسلمین بر کوههای پیرنه و فتح شهرهای اربوته، طرطوشه و تولوز
- بیعت جمعی از شیعیان با محمد بن علی بن عبدالله بن عباس
- کشته شدن بسطام شوذب خارجی در کوفه
- عزل ایوب بن شرحبیل از ولایت مصر و جایگزینی بشر بن صفوان توسط عمر بن عبدالعزیز
- عزل ابوبکر بن حزم از ولایت مدینه و جایگزینی عبدالرحمان بن ضحاک بن قیس فِهری توسط عمر بن عبدالعزیز
- عزل اسماعیل بن عبیدالله بن ابی مهاجر از ولایت افریقیه و جایگزینی یزید بن ابی مسلم ثقفی توسط عمر بن عبدالعزیز

- فرار یزید بن مهلب از زندان
- تسلط یزید بن مهلب بر بصره
- درگذشت عمر بن عبدالعزیز (۱)
- آغاز خلافت یزید بن عبدالملک (یزید دوم)
- انتصاب مسلمة بن عبدالملک به ولایت عراق
- درگذشت محمد بن مروان
- درگذشت ابو صالح ذکوان
- درگذشت مجاهد بن جبر (۲)
- درگذشت سعید بن ایاس شیبانی
- درگذشت عبیده بن ابی لباله

سال ۱۰۲ هجری

- عزل بشر بن صفوان از ولایت مصر و جایگزینی حنظله بن صفوان توسط یزید بن عبدالملک
- سرکوب شورش یزید بن مهلب توسط مسلمة بن عبدالملک و قتل وی و فرار خاندان آل مهلب به سند
- عزل عبدالرحمان بن نَعیم غامدی از ولایت خراسان توسط یزید بن عبدالملک
- انتصاب مسلمة بن عبدالملک به ولایت عراق (افزون بر ولایت خراسان) توسط یزید
- کشته شدن سمح بن مالک خولانی در جنگ با سپاهیان مسیحی در شبه جزیره ایبری
- گسترش فعالیت داعیان بنی عباس
- فرستادن هلال بن احور به سند به دستور مسلمة بن عبدالملک برای دستگیری فراریان آل مهلب
- دستگیری و بازگرداندن فراریان آل مهلب به عراق و کشته شدن تعدادی از آنها توسط مسلمة بن عبدالملک
- قتل یزید بن ابی مسلم ثقفی توسط اهالی افریقیه و تعیین محمد بن یزید بعنوان والی توسط اهالی افریقیه
- انتصاب سعید بن عبدالعزیز بن حارث به ولایت خراسان توسط مسلمة بن عبدالملک

۱- بنا بر نقلی او را مسموم کردند

۲- به روایتی سال ۱۰۳، ۱۰۴ یا ۱۰۷ هجری

- عزل مسلمه بن عبدالملک از ولایات خراسان و عراق و جایگزینی عمر بن هیبره فزاری توسط مسلمه بن عبدالملک
- در گذشت حیان نبطی
- در گذشت عبدالله بن عتبه هذلی

سال ۱۰۳ هجری

- فتح دلسه
- حمله جراد حکمی به ترکستان و فتح بلنجر و دژهای پیرامون آن
- جنگ جراح بن عبدالله حکمی با خاقان ترک در ارمنیه و شکست خاقان ترک
- عزل محمد بن یزید از ولایت افریقیه و جایگزینی بشر بن صفوان کلبی توسط یزید بن عبدالملک
- عزل مسلمه بن عبدالملک از ولایت عراق و جایگزینی عمر بن یزید بن هیبره فزاری توسط یزید بن عبدالملک
- عزل یزید بن عبدالعزیز بن حارث از ولایت خراسان و جایگزینی سعید بن عمر حرشی توسط عمر بن هیبره
- واگذاری ولایت مکه (افزون بر ولایت مدینه) به عبدالرحمان بن ضحاک بن فهری توسط یزید بن عبدالملک
- در گذشت ابو بَرَدَه بن ابو موسی اشعری
- در گذشت یزید بن اصم (۱)
- در گذشت یزید بن حصین بن نمیر سکونی
- در گذشت عبدالعزیز بن حاتم بن نعمان باهلی
- در گذشت مصعب بن سعد بن ابی وقاص

سال ۱۰۴ هجری

- سیل عظیم در مکه (معروف به سیل المختل یعنی سیل دیوانه) و آسیب دیدن مسجد الحرام
- عزل عبدالرحمان بن ضحاک فهری از ولایت مکه و مدینه و جایگزینی عبدالواحد بن عبدالله توسط یزید بن عبدالملک

- عزل سعید بن عمرو حرشی از ولایت خراسان و جایگزینی مسلم بن سعید کلابی توسط عمر بن هبیره
- حمله عمرو بن قانک کلبی به جزیره ساردینی
- حمله سعید بن عمرو حرشی به سغد
- گماردن عمر بن هبیره به مامور مساحی (تعیین حدود) توسط یزید بن عبدالملک
- انتصاب جراح بن عبدالله حکمی به ولایت آذربایجان و ارمینیه توسط یزید بن عبدالملک
- حمله قوم خزر به ارمینیه و پاسخگویی و پیروزی جراح بن عبدالله حکمی بر آنان
- در گذشت ابان بن عثمان بن عفان
- در گذشت عبدالله بن محمد اوسی انصاری
- در گذشت یزید بن حکم ثقفی
- در گذشت عامره بن سعد بن ابی وقاص
- در گذشت موسی بن طلحه بن عبیدالله
- در گذشت یحیی بن عبدالرحمان بن حاطب

سال ۱۰۵ هجری

- عزل حنظله بن صفوان از ولایت مصر و جایگزینی و محمد بن عبدالملک بن مروان توسط هشام بن عبدالملک
- سرکوب شورش مسعود بن ابی زینب عبدی از خوارج در بحرین توسط سفیان بن عمرو عقیلی و قتل وی
- جنگ تابستانی مروان بن محمد با رومیان و فتح شهرهای کمخ و قونیه
- در گذشت یزید بن عبدالملک (یزید دوم)
- آغاز خلافت هشام بن عبدالملک
- عزل عمر بن یزید بن هبیره از ولایت عراق و جایگزینی خالد بن عبدالله قسری توسط هشام بن عبدالملک
- عزل مسلم بن سعید کلابی از ولایت خراسان و جایگزینی اسد بن عبدالله قسری توسط خالد بن عبدالله قسری
- عزل عبدالواحد بن عبدالله از ولایات مکه و مدینه و جایگزینی ابراهیم بن هشام مخزومی توسط هشام بن عبدالملک

- عزل محمد بن عبدالملک بن مروان از ولایت مصر و جایگزینی حر بن یوسف توسط هشام بن عبدالملک
- عزل عبدالرحمان غافقی از ولایت اندلس و جایگزینی عبسه بن سحیم توسط بشر بن صفوان
- پیوستن بکیر بن ماهان به دعوت بنی عباس و به دست گرفتن رهبری حرکت در کوفه
- در گذشت حمید بن عبدالرحمان بن عوف (۱)
- در گذشت عبدالله بن عبیدالله بن عمر بن خطاب
- در گذشت کثیر بن عبدالرحمان خزاعی
- در گذشت عمارة بن خزیمه بن ثابت انصاری
- در گذشت ضحاک بن مزاحم
- در گذشت مغیره بن عبدالرحمان بن حارث بن هشام مخزومی

سال ۱۰۶ هجری

- احضار امام محمد باقر و امام جعفر صادق (ع) به شام به دستور هشام بن عبدالملک
- جنگ مسلمة بن عبدالملک با ترکان در فرغانه و کشتار آن
- دستگیری تعدادی از داعیان بنی عباس در خراسان و کشتار آنان توسط اسد بن عبدالله قسری
- حمله جزّاح بن عبدالله حکمی به سرزمین خزرها و مصالحه با آنان با دریافت جزیه
- جنگ میان مضریان (قیسی ها) و یمانیان در برقان نزدیک بلخ
- جنگ مسلم بن سعید کلابی با ترکان در فرغانه و وشکست آنان
- حمله حسان بن محمد بن ابوبکر به دو جزیره ساردینی و کُرس
- درگذشت ابو عبدالرحمان طاوس بن کیسان خولانی همدانی
- درگذشت حر بن عبدالرحمان ثقفی
- در گذشت سالم بن عبدالله بن عمر

سال ۱۰۷ هجری

- شیوع طاعون در شام

- چیرگی اسد بن عبدالله قسری بر طالقان و بلخ
- شکست عنسه بن سُحیم کلبی و قتل وی در گردنه کوههای پیرنه و جانشینی عذره بن عبدالله فہری به ولایت اندلس
- عزل جراح بن عبدالله حکمی از ولایات ارمینیه و آذربایجان و جایگزینی مسلمہ بن عبدالملک توسط هشام بن عبدالملک
- اعزام بکیر بن ماہان، ابو عکرمہ، ابو محمد صادق، محمد بن خنیس و عمّار عبادی به عنوان داعیان عباسی به خراسان
- درگذشت سلیمان بن یسار ہلالی
- درگذشت عطاء بن یزید لیشی (۱)
- درگذشت قاسم بن محمد بن ابوبکر (۲)

سال ۱۰۸ هجری

- دستگیری و قتل تعدادی از داعیان عباسی توسط اسد بن عبدالله قسری
- عزل حرّ بن یوسف از ولایت مصر و جایگزینی حفص بن ولید بن یوسف حارثی توسط هشام بن عبدالملک
- کشته شدن حارث بن عمر در حملہ خاقان ترک بہ آذربایجان
- شکست اسد بن عبدالله قسری در جنگ با غوریان
- شورش عبّاد بن رُعین در یمن
- درگذشت محمد بن کعب (۳)
- درگذشت منذر بن مالک
- درگذشت موسی بن محمد بن علی
- درگذشت محارب بن دثار کوفی

سال ۱۰۹ هجری

- عزل حفص بن ولید از ولایت مصر و جایگزینی عبدالملک بن رفاعہ توسط هشام بن عبدالملک
- حملہ بشر بن صفوان بہ جزیرہ سبسیل

۱- بہ روایتی سال ۱۰۵ هجری

۲- بہ روایتی سال ۱۰۱ هجری

- حمله دریایی عبدالله بن عقبه بن نافع فِهری با کمک معاویه بن هشام و گشودن قلعه طیه
- انتصاب عبیده بن عبدالرحمن سلمی به ولایت افریقیه توسط هشام بن عبدالملک
- عزل عبدالملک بن رفاعه از ولایت مصر و جایگزینی ولید بن رفاعه توسط هشام
- جنگ اسد بن عبدالله قسری با خاقان ترک و شکست آنها
- گسترش فعالیت داعیان بنی عباس در خراسان
- عزل اسد بن عبدالله قسری از ولایات عراق و خراسان و جایگزینی اشرس بن عبدالله سلمی توسط هشام بن عبدالملک
- جنگ بین داعیان عباسی و داعیان علوی بر سر دعوت خاندان علوی یا عباسی در خراسان
- درگذشت بشر بن صفوان
- درگذشت ابو عمر و عامر بن عبدالله حُمیری کوفی (۱)

سال ۱۱۰ هجری

- تداوم فتوح مسلمین در سرزمین خزرها
- محاصره اکثر شهرهای خراسان از سوی خاقان ترک و هم پیمانان ترک او مانند خاقان فرغانه و نسف و طوایفی از بخاری و سپس معاهده آنان با مسلمانان
- عزل اشرس بن عبدالله سلمی از ولایات خراسان و عراق و جایگزینی جنید بن عبدالرحمان مزی توسط هشام بن عبدالملک
- درگذشت حسن بصری
- درگذشت همّام بن غالب تمیمی دارمی معروف به فرزدق
- درگذشت عمر بن هبیره (۲)
- درگذشت ثابت بن کعب ازدی
- درگذشت معاویه بن عبدالله بن ابی طالب
- درگذشت فاطمه دختر امام حسین (ع) (۳)
- درگذشت عبدالله بن سعید بن جبیر

۲- به روایتی سال ۱۰۷ هجری

۳- به روایتی سال ۱۱۷ هجری

سال ۱۱۱ هجری

- عزل مسلمة بن عبدالملک از ولایات ارمنیه و آذربایجان و جایگزینی جرّاح بن عبدالله حکمی توسط هشام بن عبدالملک
- بنای قصر حیر در تدمر توسط هشام بن عبدالملک
- حمله جرّاح بن عبدالله حکمی به تفلیس و سایر مناطق خزر
- حمله اشرس بن عبدالله سلمی به سغد و بخارا با معاونت جنید بن عبدالرحمان و پیروزی آن دو
- حمله ترکان به آذربایجان و مقابله حارث بن عمرو با آنان و شکست ترکان
- عزل ولید بن رفاعه از ولایت مصر و جایگزینی عبدالله بن حبّاب توسط هشام بن عبدالملک
- درگذشت عطیه بن سعد بن جناده عوفی

سال ۱۱۲ هجری

- فتح خرشنه
- عزل اشرس بن عبدالله حکمی در جنگ با ترکان و چیرگی ترکان بر اردبیل
- انتصاب مجدد مسلمة بن عبدالملک به ولایت ارمنیه و آذربایجان توسط هشام بن عبدالملک
- جنگ جنید بن عبدالرحمان مزی با ترکان در طخارستان
- عزل سمح بن مالک خولانی از ولایت اندلس و جایگزینی عبدالرحمن بن عبدالله غافقی توسط عبیده بن عبدالرحمان سلمی
- درگذشت اشرس بن عبدالله سلمی
- درگذشت رجاء بن حیوه
- درگذشت عبدالجبار بن وایل بن حجر
- درگذشت مکحول شامی

سال ۱۱۳ هجری

- دستگیری و قتل تعدادی از داعیان بنی عباس توسط جنید بن عبدالرحمان مزی
- حمله عبدالرحمان بن غافقی به فرانسه و به دست آوردن غنایم فراوان در جنگ با شارلمانی

- چیرگی مروان بن محمد بر سرزمین ماوراءالنهر
- کشته شدن سوره بن حرّ دارمی در جنگ با ترکان در ماوراءالنهر
- پیروزی مسلمة بن عبدالملک در جنگ با ترکان و کشته شدن پسر خاقان ترک
- درگذشت عبدالرحمان بن ابی سعید خُدری
- درگذشت معاویه بن قرّه بن ایاس

سال ۱۱۴ هجری

- جنگ بلاط الشهداء بین شارمال مارتل و عبدالرحمان بن عبدالله غافقی معروف به بلاط الشهداء و قتل عبدالرحمان (این آخرین پیشروی مسلمین به داخل اروپا بود)
  - انتصاب عبدالملک بن قطن به ولایت اندلس توسط عبیده بن عبدالرحمان سلمی
  - انتصاب عبدالرحمان بن حجاب به ولایت افریقیه توسط هشام بن عبدالملک
  - شیوع وبا در جنوب عراق
  - مسموم کردن امام محمد باقر (ع) بدست ابراهیم بن ولید (۱)
  - شهادت جانگداز امام محمد باقر (ع) (۲)
-
- آرامگاه امام محمد باقر (ع) در قبرستان بقیع

۱- بنابر نقلی به دست حسن بن زید و به دستور هشام بن عبدالملک

۲- به روایتی سال ۱۱۶ یا ۱۱۷ هجری

- آغاز امامت امام جعفر صادق (ع)
- خاکسپاری امام محمدباقر (ع) در قبرستان بقیع کنار پدر بزرگوارشان امام زین العابدین (ع)
- حمله عبدالملک بن قطن به جزیره سیسیل
- حمله عبدالله بن زیاد به جزیره ساردین
- عزل ابراهیم بن هشام از ولایات مکه و مدینه توسط هشام بن عبدالملک
- انتصاب محمد بن هشام مخزومی به ولایت مکه توسط هشام بن عبدالملک
- انتصاب خالد بن عبدالملک بن حارث به ولایت مدینه توسط هشام بن عبدالملک
- درگذشت حرّ بن یوسف
- درگذشت وهب بن متبه
- درگذشت عبدالله بن بریده
- درگذشت عطاء بن ابی ریح (۱)
- درگذشت عبیده بن عبدالرحمان سلمی

سال ۱۱۵ هجری

- شیوع طاعون در شام و عراق
- قحطی شدید در خراسان
- حمله معاویه بن هشام به سرزمین روم
- لشکرکشی عبدالملک از پیرنه به باسک در شمال اندلس برای باز پس گیری مناطق از دست رفته
- درگذشت حکم بن عتیبه کوفی
- درگذشت عبدالحمید بن عبدالرحمان بن یزید (۲)

سال ۱۱۶ هجری

- شیوع طاعون در عراق و شام و نواحی غرب ایران
- وقوع زلزله در سیستان و اختلال در زندگی مردم (این واقعه رمینه ای برای گسترش دعوت خوارج در سیستان شد)

۱- به روایتی سال ۱۰۰ یا ۱۱۵ هجری

۲- به روایتی سال ۱۱۴ یا ۱۱۶ هجری

- سرکوب شورش حارث بن سریج از خوارج در ماوراءالنهر توسط عاصم بن عبدالله هلالی و قتل وی
- سرکوب شورش بربرهای سوس توسط عبیدالله بن حجاب
- عزل عبدالملک بن قطن از ولایت اندلس و جایگزینی عقبه بن حجاج توسط عبیدالله بن حجاب
- انتصاب عاصم بن عبدالله هلالی به ولایت خراسان
- شهادت علی بن محمد فرزند امام باقر (ع) توسط عمال اموی
- درگشت جنید بن عبدالرحمان مرّی

سال ۱۱۷ هجری

- جنگ اسد بن عبدالله قسری با ترکان در مرو
- عزل عاصم بن عبدالله از ولایت خراسان و جایگزینی خالد بن عبدالله قسری (افزون بر ولایت عراق) توسط هشام بن عبدالملک
- انتصاب اسد بن عبدالله قسری به ولایت خراسان توسط خالد بن عبدالله قسری
- دستگیری تعدادی از داعیان بنی عباس توسط اسد بن عبدالله قسری
- عزل عبدالله بن حجاب از ولایت مصر و جایگزینی عبدالرحمان بن خالد توسط هشام بن عبدالملک
- درگذشت قتاده بن دعامه بصری
- درگذشت غیلان بن عقبه
- درگذشت میمون بن مهران
- درگذشت سکینه دختر امام حسین (ع) (۱)

سال ۱۱۸ هجری

- عزل خالد بن عبدالملک بن حارث از ولایت مدینه و جایگزینی محمد بن هشام توسط هشام بن عبدالملک
- فرستادن عمار بن یزید به خراسان به سرپرستی داعیان عباسی توسط بکیر بن ماهان
- قتل عمار بن یزید مبلغ عباسی توسط اسد بن عبدالله قسری
- جنگ جُدیع بن علی کرمانی با حارث بن سریج از خوارج به دستور اسد بن عبدالله قسری

- حمله محمد بن مروان به ارمینیه و فرار رهبر شورشیان به سرزمین خزرها و کشته شدن وی در راه
- درگذشت عمرو بن شعیب
- درگذشت عبدالله بن عامر یحصبی
- درگذشت حجد بن درهم
- درگذشت علی بن عبدالله بن عباس (۱)

سال ۱۱۹ هجری

- حمله اسد بن عبدالله قسری به ختل
- جنگ اسد بن عبدالله قسری با حارث بن سریق در جوزجان و پیروزی اسد بن عبدالله قسری بروی
- شورش بهلول بن بشر شیبانی از خوارج در جزیره
- شورش صحاری بن شیب از خوارج در اهواز
- عزل عبدالرحمان بن خالد از ولایت مصر و جایگزینی حنظله بن صفوان توسط هشام بن عبدالملک
- حمله مروان بن محمد به سرزمین خزر
- درگذشت ایاس بن مسلمه بن اکوح
- درگذشت حبیب بن ابی ثابت (۲)
- درگذشت معاویه بن هشام
- درگذشت مغیره بن سعید بجلي کوفی
- درگذشت عبدالرحمان بن سعید بن یربوع مخزومی

سال ۱۲۰ هجری

- حمله سلیمان بن هشام بن عبدالملک به سرزمین روم
- عزل خالد بن عبدالله قسری از ولایت عراق و خراسان و جایگزینی یوسف بن عمر ثقفی توسط هشام بن عبدالملک

۱- به روایتی سال ۱۱۷ هجری

۲- به روایتی سال ۱۱۷ هجری

- انتصاب جدیع بن علی کرمانی خراسان توسط یوسف بن عمر ثقفی
- ملاقات سلیمان بن کثیر رهبر شیعیان بنی عباس با محمد بن علی امام بنی عباس در حمیمه
- عزل جدیع بن علی کرمانی از ولایت خراسان و جایگزینی نصر بن سنیار تغلبی به ولایت خراسان توسط یوسف بن عمر ثقفی
- درگذشت مسلمة بن عبدالملک بن مروان (۱)
- درگذشت قاسم بن عبدالرحمان بن عبدالله بن مسعود
- درگذشت عبدالله بن عمرو بن عثمان بن عفان
- درگذشت محمد بن عمرو
- درگذشت حماد بن ابی سلیمان اشعری
- درگذشت محمد بن ابراهیم بن حارث تمیمی
- درگذشت اسد بن عبدالله قسری
- درگذشت زید بن حسن بن علی

سال ۱۲۱ هجری

- فتح مطامیر
- قیام کشاورزان قبطی در مصر
- پیشروی مروان بن محمد در سواحل دریای خزر از ارمینیه تا طبرستان
- سرکوب قیام مردم شغد در ماوراءالنهر توسط نصر بن سنیار
- قیام زید بن علی فرزند امام زین العابدین (ع) در کوفه
- شهادت زید بن علی توسط یوسف بن عمر ثقفی (۲)
- درگذشت سلمه بن سهیل (۳)
- درگذشت عامر بن عبدالله بن زبیر (۴)
- درگذشت محمد بن یحیی

- ۱- به روایتی سال ۱۲۱ هجری
- ۲- به روایتی سال ۱۲۲ هجری
- ۳- به روایتی سال ۱۲۲ هجری
- ۴- به روایتی سال ۱۲۲ یا ۱۲۴ هجری

سال ۱۲۲ هجری

- گریختن یحیی بن زید به خراسان و پنهان شدن در نزد شیعیان
- شورش خوارج در قیروان به رهبری میسره مدغری
- قتل میسره مدغری و جانشینی خالد بن حمید زناتی
- شورش خوارج در مغرب در نواحی طنجه
- جنگ امیر افریقیه و اشراف عرب با خوارج و شکست آنان از خوارج (معروف به غزوه الاشراف)
- عزل عقبه بن حجاج از ولایت اندلس و جایگزینی عبدالملک بن قطن توسط عبدالله بن حباب
- عزل عبیدالله بن حباب از ولایت افریقیه و جایگزینی کلثوم بن عیاض توسط هشام بن عبدالملک
- درگذشت ایاس بن معاویه
- درگذشت محمد بن مکندر بن عبدالله تیمی
- درگذشت یعقوب بن عبدالله
- درگذشت یزید بن عبدالله

سال ۱۲۳ هجری

- کشته شدن ابو یوسف ازدی رهبر خوارج صُفریه
- قیام اندلسیان علیه عقبه بن حجاج سلولی
- قتل کلثوم بن عیاض در جنگ با بربرها (این جنگ به انتقام جنگ اشراف که در سال قبل رخ داده بود شکل گرفت)
- انتصاب حنظله بن صفوان کلبی به ولایت افریقیه توسط هشام بن عبدالملک
- درگذشت عبیدالله بن حباب
- درگذشت محمد بن واسع ازدی (۱)
- درگذشت سعید ابن ابی سعید کیسان (۲)
- درگذشت مالک بن دینار
- درگذشت عقبه بن حجاج سلولی

-
- ۱- به روایتی سال ۱۲۱ هجری
- ۲- به روایتی سال ۱۲۵ یا ۱۲۶ هجری

سال ۱۲۴ هجری

- سرکوب شورش خوارج توسط حنظله بن صفوان کلبی در نزدیکی قیروان در دو جنگ اصنام و قرن (۱)
- سرکوب شورش عبدالرحمان بن قطن توسط بلج بن بشر
- عزل حنظله بن صفوان از ولایت مصر و جایگزینی حفص بن ولید توسط هشام بن عبدالملک
- ورود ابومسلم خراسانی به جرگه دعوتگران عباسی در خراسان
- درگذشت محمد بن شهاب زهری
- درگذشت سالم بن وابصه اسدی
- درگذشت یعقوب بن ابی سلمه
- درگذشت محمد بن مسلم شهاب زهری

سال ۱۲۵ هجری

- قیام یحیی بن زید در خراسان
- شهادت یحیی بن زید در جوزجان
- حمله عمر بن یزید بن عبدالملک به قبرس و کچاندن اجباری اهالی آن دیار به روم و شام
- درگذشت هشام بن عبدالملک
- آغاز خلافت ولید بن یزید (ولید دوم)
- عزل محمد بن هشام مخزومی از ولایات مکه و مدینه و جایگزینی یوسف بن محمد یوسف توسط ولید بن یزید
- عزل ثعلبه بن سلامه عاملی از ولایت اندلس و جایگزینی حسام بن ضرار کلبی توسط حنظله بن صفوان کلبی
- درگذشت طرمّاح بن حکیم
- درگذشت سماک بن حرب

سال ۱۲۶ هجری

- قیام عبدالرحمان بن حبيب بن ابی عبیده در افریقیه و بیعت مردم تونس با وی
- فرار حنظله بن صفوان کلبی از افریقیه در پی قیام عبدالرحمان بن حبيب

- قتل خالد بن عبدالله قسری به دستور ولید بن یزید
- قتل ولید بن یزید توسط پسر عمویش یزید بن ولید بن عبدالملک
- آغاز خلافت یزید بن ولید بن عبدالملک (یزید سوم) معروف به یزید ناقص
- شهادت کمیت بن زید اسدی توسط یوسف بن عمر ثقفی
- عزل یوسف بن محمد بن یوسف از ولایت مکه و مدینه و جایگزینی عبدالعزیز بن عمرو بن عثمان توسط یزید بن ولید
- قیام مردم حمص و شکست آنان در شمال شام
- قیام مردم فلسطین و شکست آنان در طبریه
- عزل یوسف بن عمر ثقفی از ولایت عراق و خراسان و جایگزینی منصور بن جمهور توسط یزید بن ولید
- مأموریت بکیر بن ماهان از سوی ابراهیم امام برای گسترش دعوت عباسیان در خراسان
- عزل منصور بن جمهور از ولایت عراق و خراسان و جایگزینی عبدالله بن عمر بن عبدالعزیز توسط یزید بن ولید
- شورش نصر بن سيار در خراسان
- درگذشت یزید بن ولید
- آغاز خلافت ابراهیم بن ولید
- درگذشت سعد بن ابراهیم بن عبدالرحمان بن عوف (۱)
- درگذشت معبد بن وهب
- درگذشت سعید بن ابی السعید
- درگذشت عبدالرحمان بن قاسم بن محمد بن ابوبکر (۲)

سال ۱۲۷ هجری

- برکناری ابراهیم بن ولید از خلافت توسط مروان بن محمد
- آغاز خلافت مروان بن محمد (مروان دوم) معروف به مروان حمار
- انتقال پایتخت امویان از دمشق به حران توسط مروان حمار

۱- به روایتی سال ۱۲۷ هجری

۲- به روایتی سال ۱۲۷ یا ۱۳۰ هجری

- قیام عبدالله بن معاویه بن عبدالله بن جعفر در کوفه
- شورش سلیمان بن هشام بن عبدالملک علیه مروان حمار
- شورش خوارج به رهبری ضحاک بن قیس شیبانی در شمال عراق
- قیام اهالی دمشق، حمص، تدمر و فلسطین علیه مروان حمار
- جانشینی ابو سلمه خلّال در دعوت عباسیان پس از درگذشت بکیر بن ماهان
- عزل حفص بن ولید از ولایت مصر و جایگزینی حسان بن عتاهیه توسط مروان حمار
- شیوع طاعون در شام
- عزل حسان بن عتاهیه از ولایت مصر و جایگزینی حفص بن ولید توسط مروان حمار
- قتل یوسف بن عمر ثقفی به دستور یزید بن خالد قسری
- شکست سلیمان بن هاشم بن عبدالملک در نبرد با مروان حمار در روستای خصاف نزدیک قنسرین
- عزل عبدالعزیز بن عمرو بن عثمان از ولایات مکه و مدینه و جایگزینی عبدالواحد بن سلیمان بن عبدالملک
- درگذشت سوید بن غفله (۱)
- درگذشت عبدالله بن دینار (۲)
- درگذشت اسماعیل بن ابی کریمه قرشی

سال ۱۲۸ هجری

- تولد امام موسی کاظم (۳)
- تصرف شهرهای موصل و کوفه توسط خوارج
- عزل عبدالله بن عمرو بن عبدالعزیز از ولایت عراق و جایگزینی یزید بن عمر توسط مروان حمار
- انتصاب ابو مسلم خراسانی به رهبری قیام ضد اموی توسط ابراهیم امام
- شورش عبدالله بن یحیی کندی معروف به طالب الحق از خوارج در حضر موت به همراه ابو حمزه خارجی

۱- به روایتی سال ۱۳۲ هجری

۲- به روایتی سال ۱۲۶ هجری

- قتل ضحاک بن قیس شیبانی خارجی در جنگ با مروان حمار در نصیبین
- عزل حفص بن ولید از ولایت مصر و جایگزینی حوثره بن سهیل توسط مروان حمار
- قتل حفص بن ولید و شمار دیگر از اشراف مصر توسط حوثره بن سهیل
- درگذشت عثمان بن عاصم بن حُصین
- درگذشت جابر بن زید بن حارث جعنی
- درگذشت اسماعیل بن عبدالرحمان
- درگذشت حارث بن سربج

سال ۱۲۹ هجری

- آشکار شدن دعوت ابومسلم خراسانی در مرو و تلاش قبایل عرب برای مقاومت علیه دعوت عباسیان
- تسلط عبدالله بن معاویه بر شهرهای حلوان، جی (اصفهان) و ری
- شهادت عبدالله بن معاویه به دستور ابومسلم خراسانی
- شکست نیروی دریایی امویان در شمال قبرس
- اشغال مکه توسط ابوحمزه از خوارج و فرار عبدالواحد بن سلیمان بن عبدالملک
- بیرون راندن حمزه خارجی از مکه توسط عبدالعزیز بن عمرو بن عثمان فرمانده سپاه مروان حمار
- تصرف صنعا توسط عبدالله بن یحیی کندی
- اشغال کاخ قرطبه توسط یمانیان
- درگذشت یحیی بن یَعْمَر عدوی
- درگذشت وهب بن کیسان
- درگذشت ثعلبه بن سلامه

سال ۱۳۰ هجری

- شیوع طاعون در بصره و نواحی غربی فارس
- استیلای ابومسلم خراسانی بر مرو و فرار نصر بن سَیَّار به نیشابور

● وقوع زلزله شدید در بیت المقدس

● حمله قحطبه بن شیب طائی به جرجان

• آمدن قحطبه بن شیب طائی نزد ابو مسلم خراسانی از طرف ابراهیم امام و فرستادن قحطبه به طوس و کشتار مردم این شهر توسط قحطبه

• اشغال مدینه توسط ابو حمزه از خوارج

• بیرون راندن ابو حمزه از مدینه توسط عبدالملک بن محمد فرمانده سپاه مروان حمار و قت وی

• انتصاب محمد بن عبدالملک بر ولایات مکه و مدینه توسط مروان حمار

• قتل شیبان بن عبدالعزیز یشکری خارجی در سیستان و پایان شورش وی

• بیرون راندن عبدالله بن یحیی کندی از صنعا توسط عبدالملک بن محمد و قتل وی

• درگذشت ایوب بن ابی تمیمه (۱)

• درگذشت اسحاق بن عبدالله بن ابی طلحه انصاری (۲)

• درگذشت حنظله بن صفوان کلبی

• درگذشت عروه بن اذینه لثی

سال ۱۳۱ هجری

• دستگیری ابراهیم امام به دستور مروان حمار

• تسلط حسن بن قحطبه به شهرهای ری، جی (اصفهان) و نهاوند

• جنگ قحطبه بن شیب طائی با یزید بن هبیره در عراق

• جنگ قحطبه بن شیب طائی با مردم نهاوند

• عزل حوثره بن سهیل از ولایت مصر و جایگزینی مغیره بن عبدالله توسط مروان حمار

• استیلای مالک بن هشتم در سیستان

• درگذشت نصر بن سیمار کنانی

• درگذشت واصل بن عطاء

• درگذشت منصور بن معمر سلمی

• درگذشت عباس بن ولید بن عبدالملک

• درگذشت مالک بن دینار بصری

۱- به روایتی سال ۱۲۹ هجری

۲- به روایتی سال ۱۳۲ هجری

قلمرو بنی امیه

● قحطی در اندلس و هجرت عده ای از مردم در آن دیار به شمال آفریقا

● عزل مغیره بن عبدالله از ولایت مصر و جایگزینی عبدالملک بن مروان بن موسی بن نصیر توسط مروان حمار

● قتل سلیمان بن کثیر داعی عباسیان در خراسان به دستور ابومسلم خراسانی

● مرگ ابراهیم امام در زندان (۱)

● سرکوب شورش شریک بن شیخ مهری در بخارا توسط ابومسلم خراسانی

● کشته شدن قحطبه بن شیب طائی در عراق (۲)

● استیلای محمد بن خالد بن عبدالله قسری در کوفه

● سوزاندن نامه ابو سلمه خلال توسط امام جعفر صادق (ع) (او در این نامه پذیرش خلافت توسط امام را تقاضا کرده بود و امام این توطئه بنی عباس را با سوزاندن نامه خنثی کرد)

● تأسیس سلسله بنی عباس توسط عبدالله بن محمد

● آغاز خلافت عبدالله بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباس معروف به سفاح

● انتخاب هاشمیه در نزدیکی الانبار به عنوان مرکز خلافت توسط سفاح

● جنگ زاب نزدیک موصل بین مروان حمار و عبدالله بن علی عباسی و شکست مروان حمار و فرار او به مصر و قتل وی

● سقوط سلسله بنی امیه

● درگذشت یزید بن عمر بن هبیره

● درگذشت اسماعیل بن ابی مهاجر

۱- بنا بر نقلی به دست مروان حمار مسموم شد

۲- بنا بر نقلی در رودخانه فرات غرق شد

منابع و مأخذ

خوارج در تاریخ نوشته: یعقوب جعفری

الصحيح من سيرة النبي اعظم (ع) نوشته: سيد جعفر مرتضى عاملی

نقش عایشه در تاریخ اسلام نوشته: سيد مرتضى عسکری

بررسی صلحهای تاریخی پیامبر (ص) نوشته: حامد منتظری مقدم

دایره المعارف صحابه پیامبر اعظم (ص) به اهتمام: پژوهشکده باقر العلوم (ع)

سیمای کارگزاران امیرالمؤمنین امام علی (ع) نوشته: علی اکبر ذاکری

اصحاب امام علی (ع) نوشته: سيد اصغر ناظم زاده

گاهشمار تاریخ اسلام ایران نوشته: عبدالله ناصری طاهری

ازمنه التاريخ الاسلامی نوشته: عبدالسلام ترمانینی

تاریخ ابن خلدون عبدالرحمان بن محمد

تاریخ زندگانی پیامبر (ص) / محمد ابراهیم آیتی

تاریخ طبری محمد بن جریر

تاریخ ابن اثیر عز الدین بن اثیر

تاریخ یعقوبی احمد بن ابی یعقوب

تاریخ تحلیلی اسلام / سيد جعفر شهیدی

فتوح البلدان احمد بن یحیی بلاذری

تاریخ سیاسی اسلام (سیره رسول خدا (ص)) / رسول جعفریان

تاریخ سیاسی اسلام (تاریخ خلفا) / رسول جعفریان

تهذیب التهذیب ابن حجر عسقلانی

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ ه. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
  ۲. ارتباط با مراکز هم سو
  ۳. پرهیز از موازی کاری
  ۴. صرفا ارائه محتوای علمی
  ۵. ذکر منابع نشر
- بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی
۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و ...
۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ...
۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...
۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و ... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نمایم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

